Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Bilag 6

ST. ANDREAS KOLLEGIETS

LATIN- OG REALSKOLE

VED

CHARLOTTENLUND.

MEDDELELSER OM SKOLEAARET

1902 – 1903.

KØBENHAVN.
TRYKT HOS Wm V. MOHN.
1903.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

ST. ANDREAS KOLLEGIETS

LATIN- OG REALSKOLE

VED

CHARLOTTENLUND.

MEDDELELSER OM SKOLEAARET

1902 – 1903.

KØBENHAVN.
TRYKT HOS Wm V. MOHN.
1903.

Om de klassiske Sprogs Betydning for Naturvidenskaberne.

I Skolemeddelelserne for i Fjor har Hr. Pastor Günther paavist, hvilken kraftig Støtte den formelle Aandsdannelse, navnlig den saa vigtige Uddannelse til klar Tænkning, finder i et alvorligt Studium af de to klassiske Sprog, Græsk og Latin, især det sidstnævnte. Overfor de i den sidste Tid stærkt fremtrædende Bestræbelser for i Skoleundervisningen mere og mere at trænge de klassiske Sprog tilbage til Fordel, som man mener, for de moderne Naturvidenskaber, er det vel ikke af Vejen at undersøge, om ikke netop de moderne Videnskabers Venner har al Grund til at fordre de klassiske Studier bevarede for selve Naturvidenskabernes Skyld.

Det er fremfor alt de naturhistoriske og de physikalsk-kemiske Fag, som der i det følgende særlig tages Hensyn til, altsaa navnlig Naturforskernes, nemlig: Zoologi, Botanik, Mineralogi, Palæontologi og Geologi, Medicinernes: Anatomi, Physiologi, Pathologi; endvidere Geographi, Astronomi, Physik og Kemi og endelig de forskellige techniske Specialvidenskaber.

Om alle disse Videnskaber og Videnskabsgrene maa der siges, at de baade paa Grund af deres Natur og som Følge af deres historiske Udvikling har den største Nytte af og absolut trænger til den Hjælp, de klassiske Studier yder dem.

I.

a) De moderne Videnskaber kan ikke undvære en international Terminologi.

De nævnte Videnskaber er alle empiriske, Erfaringsvidenskaber og ved denne deres empiriske Natur stadig henviste til Iagttagelse og Experiment. Nu faar disse to Erkendelsesmidler først ved Inductionsslutningen deres Sikkerhed og bevisende Kraft. Men enhver Inductionsslutning fordrer et muligst rigt Materiale af Experimenter og Iagttagelser og det under muligst mangfoldige Omstændigheder. Derfor er for alle disse Videnskaber en mere eller mindre international Udbredelse i langt højere Grad nødvendig end for speculative Videnskaber. Naar Iagttagere fra de forskelligste Lande med ellers nok saa forskellige Forudsætninger alligevel under bestemte Betingelser alle overensstemmende naar til bestemte Resultater, saa ses let, at der her maa foreligge rigtige Iagttagelser, der vil danne en virkelig Berigelse af vore naturvidenskabelige Kundskaber. Desforuden giver den Omstændighed, at en Forskers ny Opdagelser eller Opfindelser snarest muligt kommer til alle ogsaa de fremmede Fagkollegers Kundskab, en betryggende Sikkerhed for, at værdifulde Opdagelser ikke bliver upaaagtede eller omvendt tvivlsomme Resultater ikke altfor let knæsatte som almindelig gyldige Sandheder. Den ved den internationale Forbindelse uundgaaelige skarpe Efterprøvelse hjælper den sande Fortjeneste hurtigere til almindelig Anerkendelse, men corrigerer samtidig ikke sjeldent ved det langt fuldstændigere Materiale, den skaffer til Veje, de Fejl, som ved den enkelte Iagttagers alt for snævre Synskreds har indsneget sig.

Af disse Grunde fremgaar det, at alt, hvad der letter og sikrer Naturvidenskabernes internationale Udbredelse,

er af største Vigtighed for deres Trivsel og rigere Udfoldelse.

Men den første Betingelse for en saadan almindelig Udbredelse er jo aabenbart den, at de forskellige Landes Forskere forholdsvis let forstaar eller dog i hvert Fald ikke let misforstaar hverandre. Saa længe nu naturvidenskabelige Bøger som i Stenos og Bartholins, i Newtons og Linnés Tider blev skrevne paa Latin, og alle Naturforskere flydende læste og med Lethed skrev dette Sprog, saa længe var denne Betingelse opfyldt paa det fuldkomneste. Omvendt bliver Manglen paa et for alle Forskere fælles Sprog i den nyere Tid en Gang imellem ret følelig, især derved, at fortrinlige Arbejder, der er skrevne paa et mindre bekendt Sprog, bliver vanskeligere tilgængelige for andre Landes Forskere; men selv i de store Lande, hvis Sprog er videre bekendt, beklager man denne Mangel. Derfor blev der jo ogsaa i de sidste Aar fra flere Sider for Alvor stillet det Forslag, at man skulde vende tilbage til Latinen som Naturforskernes og overhovedet Videnskabsmændenes internationale Sprog.*) Thi

*) Jfr. Artiklen »Universalsproget« i Berlingske Tidendes Aftennummer for 26. Maj dette Aar. Naar der i denne Artikel siges, at Latinen netop nu, da mange søger at fortrænge den, finder meget varme Forsvarere, saa er dette vistnok rigtigere end, hvad der tilføjes sammesteds om, at disse Forsvarere karakteristisk nok særlig findes mellem Folk af romansk Herkomst. Naar vi blot tager, hvad i samme Artikel meddeles, at der i Philadelphia udgaar en latinsk Revue, at det samme er Tilfældet i Rom og Oxford, naar vi saa tilføjer, at der ogsaa i Tyskland udkommer et Blad, som omtaler de mest moderne Ting paa Latin, ja at man i det højst moderne Amerika begynder at vende tilbage til latinske Foredrag ved Skolefestligheder, og at ogsaa her i Landet fra meget bekendt Side Latinens Forsvinden ved Universitetets Disputatser aabent beklages: saa synes dog det latinske Sprogs store Fortrin at være mindst lige saa meget paaskønnede i de germansk-skandinaviske Lande, som i de romanske.

at de forskellige Nationers lærde skulde enes om alle at skrive deres Bøger paa et ved fælles Valg bestemt moderne Sprog, det er der under de nu til Dags saa stærke nationale Rivninger ingen Udsigt til. Vel vil mindre Landes Forfattere, for at sikre sig en større Læserkreds, en Gang imellem bekvemme sig til at skrive deres Bøger paa et af de større Kulturlandes Sprog. Men Englænderne vil det ganske vist ikke falde ind at skrive deres Bøger anderledes end paa Engelsk, Tyskerne vil ligeledes blive ved deres tyske Sprog, og Franskmændene vil lige saa lidt give Slip paa deres ved saa store Fortrin udmærkede Modersmaal.

Og dog skulde de nyudkomne naturvidenskabelige Bøger af enhver Nation ogsaa i Udlandet muligst let kunne læses og det uden Fare for Misforstaaelser. Da er det nu

---

Hvad nu Vanskelighederne fra den latinske Syntaxes Side angaar, som nogle synes at frygte for, saa behøver man blot at have læst en Del af de gamle paa Latin skrevne naturvidenskabelige Værker og dertil f. E. en eller anden af Thomas af Aquinos philosophiske og theologiske Bøger, for af egen Erfaring at vide, hvor let det latinske Sprog føjer sig ind i de mest forskelligartede Tankeudviklinger. Hvor ubegrundet Frygten for Latinens Vanskelighed er, havde Forfatteren af nærværende Afhandling for kort Tid siden Lejlighed til at constatere. Som Svar paa en Indvending mod den h. Skrift gav han en dansk Student, der havde taget Artium for to Aar siden, et Sted i en af de nyeste latinske Skriftkommentarer *(Cursus Scripturæ Sacræ auctoribus Cornely, Knabenbauer, de Hummelauer etc. Parisiis. Lethielleux.)* at læse. Studenten læste Stedet uden Vanskelighed og ytrede sin Forundring over det klare let forstaaelige Sprog. Blot man ikke lægger an paa at skrive i kunstrige ciceronianske Vendinger eller livianske Perioder, saa trænger den latinske Syntax ikke videre til »Simplificering«. Den simple, klare Latin, som nogle mener først at burde skaffe sig, foreligger virkelig allerede i talrige Værker og tales flydende i mange philosophiske og theologiske Forelæsninger og Disputatser hele Verden over.

en stor Hjælp og under de nuværende Omstændigheder en ligefrem Nødvendighed, at alle naturvidenskabelige Forfattere i det mindste benytter sig af en for alle Nationer forstaaelig Terminologi, at de alle bruger fælles Kunstudtryk (*Termini technici*). Men intet Sprog egner sig i den Grad som de klassiske Sprog til at danne Kunstudtryk paa en for alle Nationer umisforstaaelig Maade.

Allerede som Følge af deres historiske Stilling i Undervisningen og i Litteraturen har disse Sprog et stort Forspring for alle moderne. De klassiske Sprog var nemlig paa Grund af deres unægtelig store Fortrin gennem mange Aarhundreder de herskende i den lærde Undervisning; de var det især ogsaa i de Tider, i hvilke alle vore moderne Videnskabers Grundlag blev skabte af Mænd som Kopernikus, Galilei, Kepler, Steno, Newton, Linné. Følgen var da, at alle disse Videnskabers talrige Kunstudtryk blev dannede ved Hjælp af hine to Sprog, Græsk og Latin. Det er derfor, vi sagde i Indledningen, at ogsaa selve Naturvidenskabernes historiske Udvikling har gjort de klassiske Sprog uundværlige for dem. Naturvidenskaberne er ved deres Terminologi uløselig knyttede til de klassiske Sprog. Lad os paavise dette lidt nærmere!

b) Naturvidenskabernes Terminologi er bunden til Latin og Græsk.

Hvad for det første de naturhistoriske Fag angaar, saa bestaar factisk næsten hele deres Terminologi af latinske og græske Orddannelser. I Zoologien og Botaniken og, hvad der følger heraf, i Palæontologien har de mange Tusinder Familier, Slægter og Arter saa godt som alle latinske og græske Navne; de, der er opkaldte efter berømte Mænd eller Steder o. s. v., har i det mindste

faaet latinske Former og Endelser. Det samme gælder om Lægevidenskabens Hovedfag Anatomi, Physiologi, Pathologi, Pharmakologi. Muskel for Muskel og Nerve for Nerve i det menneskelige Legeme, enhver Aare, ethvert Ben har græske eller latinske Navne. Enhver Meddelelse om en Sygdom eller en ny Kurmethode, som gives under Benyttelse af disse Navne, kan forstaas hele Verden over; vilde derimod Forfatteren bruge danske Navne, f. Ex. Kindmuskel i Stedet for *Musculus buccinator*, saa vilde han ufejlbart misforstaas allerede faa Timer paa den anden Side af vor sydlige Grænse.

Men ogsaa i de mathematisk-physikalske og kemiske Videnskaber er Masser af Betegnelser for de vigtigste Naturkræfter og Naturlove dannede ved Hjælp af Latin og Græsk; og i talløse Navne paa alle mulige Opfindelser, Forsøg, Apparater og Instrumenter viser sig de samme Sprogs Herredømme. Ligesom Physikeren overalt benytter sig af Græsk og Latin i Udtryk som Elasticitet og Elektricitet, Akustik og Optik, Undulation, Aberration, Reflexion og tusinde andre, saa gør Astronomen det samme ved at tale om Gravitation og Rotation, om Præcession og Nutation, om Excentricitet og Perihel og Aphel o. s. v. Ja ogsaa Kemikerne, som dog i visse Lande har fjernet sig betydelig mere fra Brugen af Latin og Græsk, opererer dog stadig endnu netop ved Udtrykkene for de mest fundamentale Begreber med talrige latinske og græske Ord som Atom og Molecule og Affinitet og *Status nascendi*; de prøver Reactioner og foretager Analyser og Syntheser og taler stadig om basiske og neutrale Forbindelser, om Hydrater og Anhydriter og talrige lignende. Især indeholder det kemiske Formelsprog, der er absolut uundværlig til Kemikernes indbyrdes Forstaaelse, for den, der ikke kan Latin og Græsk, en hel Del Gaader. Formlerne sammensætter sig nemlig af Begyndelsesbogstaverne til de kemiske Grund-

stoffers Navne. Men disse er for talrige og navnlig de allervigtigste Stoffers Vedkommende tagne fra Latin eller Græsk. Uden disse Navne vilde de forskellige Nationers Kemikere slet ikke forstaa hverandre. Tre saa vigtige Stoffer f. E., som Ilt, Brint og Kvælstof vilde hverken under denne deres danske Benævnelse eller under deres tyske Navn *Sauerstoff*, *Wasserstoff* og *Stickstoff* kunne gøres kendelige for fremmede Landes Kemikere. Deres græske Navne (med latinsk Endelse): *Oxygenium*, *Hydrogenium*, *Nitrogenium* er den eneste overalt forstaaelige Betegnelse, man har for dem. I de kemiske Formlers Verdenssprog figurerer derfor Ilt ikke som *I*, men som *O*, Brint ikke som *B*, men som H. I dette Sprog møder vi hverken vort Guld, Sølv, Jern eller Tyskernes *Gold*, *Silber*, *Eisen* eller Englændernes *Gold*, *Silver*, *Iron*, men det latinske *Aurum*, *Argentum* og *Ferrum* (*Au*, *Ag*, *Fe*); og de brugeligste Syrer f. E. Svovlsyre eller Salpetersyre ligesaa godt som det alleralmindeligste Stof, Vand, betegnes hele Verden over ved Begyndelsesbogstaverne af latinske og græske Navne (H_2SO_4, HNO_3, H_2O).

c) Den latinsk-græske Terminologi kan ikke ombyttes med en anden.

Men, saa kunde en maaske tænke, det er jo netop dette de gamle Sprogs ganske urimelige Herredømme i Naturvidenskaberne, det gælder om at bryde.

Vi tvivler slet ikke paa, at mangen en ærlig Hader af Latin og Græsk i sit stille Sind allerede glæder sig til den Tid, da dette hans Ideal skal naas. Kun maa han vogte sig for at ytre disse naive Forhaabninger og Ønsker; han vilde derved røbe sit fuldstændige Ukendskab til de virkelige Forhold i Naturvidenskaberne og til deres virke-

lige Tarv. Skulde der nemlig for Alvor gøres Ende paa de klassiske Sprogs dominerende Stilling i disse Videnskabers Terminologi, saa vilde der dertil kun staa to Veje aabne: enten maatte man helt afskaffe den fælles Terminologi, men det er en Umulighed; Naturvidenskaberne kan simpelt hen ikke undvære en for alle Nationer let forstaaelig Terminologi — eller ogsaa maatte man se at faa en ny Terminologi. Til en saadan maatte da Udtrykkene tages enten fra et eneste eller fra flere af de moderne Sprog. Sæt nu, man vilde blandt alle levende Sprog foreslaa et eneste, der fra nu af skulde være alle Naturvidenskabers internationale Communicationsmiddel; vilde dette Forslag kunne realiseres? Ganske bortset fra, hvad vi allerede har gjort opmærksom paa, at de forskellige Nationers Forskere af nationale Grunde ikke vil kunne bringes til almindelig at godkende og benytte en saadan fra en fremmed Nation udgaaende Terminologi, saa vilde ogsaa Sagen i sig selv være umulig. Thi det Sprog, som skulde lægges til Grund for en saadan ny Terminologi, vilde enten være et af de mere ublandede Sprog af den germansk-skandinaviske Sprogstamme eller et af den latinske Stamme, eller ogsaa et Blandingssprog, der er dannet af forskellige Elementer.

Men de første, f. E. Dansk, Svensk, Tysk, kunde aldeles ikke bruges til dermed at danne de for alle Nationer fælles Udtryk; de vilde være uforstaaelige for den største Del af Jordens Naturkyndige. Selv de øvrige Nationer af den germansk-skandinaviske Sprogstamme vilde ikke tilstrækkelig forstaa de ny Udtryk. Saa heldige f. E. for en dansk Kemiker de korte Udtryk Ilt og Brint og Ilte kan være, en Tysker har ingen Anelse om, hvad han skal tænke sig ved denne Ilt eller dette Ilte. Og saa klare Navne som *Nörz*, *Töl-pel*, *Ammer*, *Scholle* end er for en tysk Zoolog, disse

Betegnelser vilde daarligt egne sig til Brug for skandinaviske eller engelske Forskere.

At vælge et af de moderne Sprog af den latinske Stamme turde man vel næppe falde paa. Thi skønt i dette Tilfælde en Del Udtryk nok vilde være forstaaelige for de fleste Forskere paa Grund af de mange Fremmedord, alle Nationer har optaget fra Latinen, saa er det dog indlysende, at Ordene i deres rent latinske Form lettere læses og forstaas af alle end i den nationalt omprægede Form eller Lyd, de har faaet i det Italienske, Franske, Spanske o. s. v. Det vilde for de fleste Nationers Zoologer være en daarlig Tjeneste, man gjorde dem, naar man ombyttede: *Dama* (Daadyr) med *Daim*, *Capra* (Ged) med *Chèvre*, *Gulo* (Fjældfras) med *Glouton*, *Meles* (Grævling) med *Blaireau* eller *Lynx* (Los) med *Loup-cervier*, *Sorex* (Spidsmus) med *Musaraigne*, *Lepus* (Hare) med *Lièvre*.

Saa maatte man altsaa vælge et fuldstændigt Blandingssprog, det engelske. Men netop dette, som jo visse Anglophiler uden Tvivl vilde hilse med Glæde som Naturvidenskabernes Fællesprog, turde vel allermindst egne sig til en virkelig brugbar Terminologi. Thi ikke blot vilde de talrige germanske, keltiske eller overhovedet ikke fra Latinen stammende Ord, f. E. *Ant*, *Antbear*, *Badger*, *Horse*, for de allerfleste Nationers Forskere blive lige saa vanskelige at forstaa som de rent tyske: *Ameise*, *Ameisenbär*, *Dachs*, *Pferd*; men selv de talrige Ord, det Engelske har fra Latinen, vilde ved den temmelig uheldige Skrivemaade, de i mange Tilfælde har antaget i det Engelske, absolut ikke egne sig til Udtryk, der skulde bruges af alle Landes Forskere. Man sammenligne blot Navne som *Viola mirabilis* med *The marvelous violet*, eller *Papaver somniferum* med *The somniferous poppy*, *Primula veris* med *The vernal primrose*, *Sciurus vulgaris* med *The common squirrel!* De latinske, resp. græske

Navne skrives simplere og læses lettere end de engelske, og de forstaas faktisk i den nu almindelige latinsk-græske Terminologi af alle Landes Forskere, hvad med en engelsk Terminologi ikke vilde være Tilfældet.

Selv om da ikke Rivaliteten mellem de forskellige Nationer gjorde det umuligt blandt de moderne Sprog at vælge eet til Grundlag for en fælles Terminologi, saa maatte Forsøget strande paa Umuligheden af blandt disse Sprog at finde et, der virkelig godt kunde bruges til at danne almindelig forstaaelige og let anvendelige Navne og Kunstudtryk.

Thi den sidste Udvej, der kunde tænkes, til at komme bort fra den latinsk-græske Terminologi, nemlig at sammensætte en ny Terminologi af flere moderne Sprog samtidig, vil vel ingen for Alvor foreslaa; den vilde jo kun mangfoldiggøre Vanskelighederne til det utrolige.

Altsaa er vi simpelt hen nødte til at blive ved de klassiske Sprog, som nu engang faktisk har dannet Naturvidenskabernes overalt brugelige og overalt forstaaelige Terminologi.

d) Den latinsk-græske Terminologi gør i Virkeligheden udmærkede Tjenester.

Men dette er ikke alt. Det latinske og græske Sprog har ikke blot faktisk givet os vor nuværende Terminologis allerfleste Udtryk, og det i en Form, der i det store og hele slet ikke kan ombyttes med noget passende fra de moderne Sprog, men de samme klassiske Sprog egner sig ogsaa uforlignelig bedre end noget som helst af de moderne til at danne alle de ny Navne og Kunstudtryk, som med Videnskabernes ustandselige Fremskridt og Opdagelsernes og Opfindelsernes stadige Tilvækst bliver nødvendige, saa at sige, hver eneste Dag.

Og her er det især de græske Ord, der gør udmærket Tjeneste, fordi de med største Lethed lader sig sammensætte til et klart betegnende nyt Udtryk. Græsk bruges derfor af alle Landes Physikere i Navne som Telegraph, Telephon, Teleskop, Mikrophon, Phonograph, Thermometer, Hygrometer og mange andre lige saa udmærket betegnende Navne; i Geographi, Hydrographi. Orographi, Ethnographi møde vi det samme Sprog hos alle Verdens Geographer. For alle Landes Zoologer giver Ord som *Spondylozoa*, *Arthrozoa*, *Malacozoa*, *Actinozoa* et ganske bestemt Billede af de mest forskellige Dyreformers Grundplan; for enhver Botaniker tegner Udtryk som *Monocotyledoneæ*, *Dicotyledoneæ* eller *Choristopetalæ* (= *Choripetalæ* og *Eleutheropetalæ*), *Sympetalæ* (= *Gamopetalæ*) ganske klart bestemte væsentlige Grundtræk af Planternes Frø- eller Blomsterbygning; og hele Verdens Geologer grupperer Jordlagene i azoiske, palæozoiske, mesozoiske og kænozoiske og inddele f. E. blandt de sidstnævnte Tertiærformationen i Eocæn, Oligocæn, Miocæn, Pliocæn og (som Overgang til den følgende Formation) Pleistocæn, og ethvert af disse græske Navne indeholder meget gode Bestemmelser af vedkommende Jordlags Ælde og de indesluttede Petrefakters større eller mindre Lighed med Nutidens Former.

Mange Hundreder og Tusinder af Udtryk maatte her tilføjes, naar vi vilde gøre det nogenlunde anskueligt, i hvilken Udstrækning alle de moderne Videnskaber har udnyttet denne det græske Sprogs Formrigdom og Smidighed. Vi vil i saa Henseende kun endnu henvise til den ene Kendsgerning, at Systematiken i alle beskrivende Naturvidenskaber, altsaa fremfor alt i Zoologi, Botanik og Palæontologi og i Medicinernes Anatomi, plejer at benævne enhver Naturgenstand med et Dobbeltnavn saaledes, at det første Navn gælder Slægten, medens det andet nærmere bestemmer Arten. Her kan nu enhver, som opmærksomt

vil betragte især den nyere Tids Navnegivning, overbevise sig om, hvor fortrinlige Tjenester begge de klassiske Sprog, men især dog det græske, har ydet ved den. I det generiske Navn, som, naar det er godt valgt, skal give en passende Betegnelse, helst en virkelig Karakteristik af hele Slægten, er der ofte ved Hjælp af Græsken tegnet et udmærket Billede, der passer paa alle Slægtens Arter, medens det tilføjede oftest latinske Ord giver et bestemt Skelnemærke for den ene Art over for alle de andre.

Hvor betegnende er f. E. ikke Navnet *Halmatúrus* for Kænguruen! det maler jo ligefrem for os »Springeren med den vældige Hale« (*hálma* Spring, *urá* Hale), medens Tilnavnet *giganteus* bestemmer den største af disse Springere. Eller tag Navnet for den store Myresluger: *Myrmecóphaga jubata* (»Myreslugeren med den store Manke«; *myrmex*, Myre, *phagein*, spise, *juba*, Manke); enhver, der kender Dyret, maa sige: det er et fortrinligt Navn. Som faa Eksempler af de mange, der her kunde tilføjes, nævne vi kun: *Ptéromys vulgaris*, Flyveegernet (*pterón* Vinge, *mys* Mus, Gnaver: altsaa »den almindelige Flyvegnaver«); *Cynomys ludovicianus*, Prairiehunden (»den gøende Gnaver fra St. Louis' Omegn«), *Sciúrus exilis*, Dværgegern, (»det lille Dyr med den skyggende Hale«), *Phascolomys latifrons*, Wombat (*pháscolon* Pung; altsaa »den bredpandede Punggnaver»). Netop medens jeg skriver disse Linier, har jeg et godt Eksempel paa træffende Navnegivning levende foran mig, nogle Hundreder smaa Børsteorme *Sænúris rivulorum*. Enhver, som selv har set disse interessante Smaadyr tæt sammenklyngede, liggende som en stor Blodplet paa Bunden af et Mosevand, og som har taget dem op i en Skaal med Vand og nu til sin store Overraskelse har betragtet det nydelige Skue, hvorledes disse Hundreder af fine rødbrogede Orme, med Hovederne nedgravede i Dyndet, uafbrudt vifte med Halerne, saa den

hele Klump ligner en rød Søanemone med hundrede livligt bølgende Arme: han vil ganske vist indrømme, at Navnet *Sænuris rivulorum (saíno,* logre; *ura* Hale), er yderst godt valgt for at fremtrylle for Erindringen det tiltalende Billede af den bølgende Klynge nydelige smaa »Logrere paa Bækkens Grund« (Synonymet *Tubifex rivulorum* er ogsaa ret betegnende).

Men ikke blot til Systematikens utallige Slægts- og Artsnavne leverer de klassiske Sprog de bedste Elementer, ogsaa ved Inddelingen i større Grupper, Familier, Ordener, hvorved jo en klar og præcis Navnegivning er af største Vigtighed, yder de klassiske Sprog udmærkede Tjenester, f. E. Fiske med stive Pigge i Finnerne og Fiske uden saadanne betegnes klart ved de græske Nydannelser: *Acanthopteri* og *Anacanthini (ácantha* Pig; *pterón*, Vinge, Finne). Børsteorme med tætte Knipper af Børster betegnes kort og klart som *Folychæta (chaíte,* Børste), de med faa eller enkelte som *Oligochæta.* Latinske Nydannelser tjener os udmærket ved Sangfuglenes Inddeling i *Dentirostres, Conirostres, Fissirostres, Tenuirostres* (Tandnæbbede, Keglenæbbede, Kløft- [eller Bred-] næbbede og Tyndnæbbede) eller ved Øglernes i *Fissilingues, Vermilingues, Crassilingues, Brevilingues* (Kløfttungede, Ormetungede, Tyktungede og Kort- [eller Flad-] tungede).

Nu skal det slet ikke nægtes, at i disse, som i mange andre Tilfælde de danske eller tyske Udtryk (f. E. Spaltzüngler, Wurmzüngler, Dickzüngler, Kurzzüngler) er lige saa betegnende som de latinske eller græske; alligevel er de ubrugbare for en international Terminologi, da de er uforstaaelige for de fleste fremmede Nationer. Men i mange Tilfælde vilde vi heller ikke med de moderne Sprog kunne danne saa nøjagtig betegnende og fyldige Kunstudtryk, som de klassiske Sprog yder os uden nogen Vanskelighed. Dette viser sig især ofte ved de vigtige Ind-

delinger, der er grundede paa væsentlige Forskelle i Organisationsforhold. Saa betegnes f. E. de Reptilier, hvis Tænder sidder i særegne Tandhuler, med et klart betegnende græsk Ord som thecodonte (*theca, théke,* Beholder; *odús* Tand), de, hvis Tænder sidder højt oppe paa Kæveranden, som akrodonte (*akrós,* høj), de, hvis Tænder er anbragte langs Kævernes Sideflade, som pleurodonte (*pleurá,* Side). Vi vilde komme i stor Forlegenhed, naar vi skulde danne lige saa betegnende Udtryk med vore moderne Sprog. Har et Pattedyr et Tandskifte, saa at der to Gange fremkommer ny Tænder, kaldes det diphyodont (»med en dobbelt Fremvækst af Tænder«), beholder det derimod sit Tandsæt hele Livet igennem, er det monophyodont (»med een Fremvækst af Tænder«; *phyo,* frembringe). Man prøve blot paa at gengive disse sammensatte Begreber med lige saa præcise og klare danske eller tyske Udtryk! De Planter, der har deres Frø (*spérma*) i en Frugtknude som i et Kar (*angeíon*), kalder Botanikeren Angiospermer: dem derimod, hvis Frø ligger nøgne (*gymnós*) paa et aabent Frugtblad, betegner han som Gymnospermer. Det danske Udtryk: Dækfrøede og det tyske: Bedecktsamer er ikke saa nøjagtige, som Angiospermer; thi dækkede ligger jo Frøene ogsaa i den lukkede Fyrrekogle, og dog er Fyrren ingen Dækfrøet; det kommer ikke an paa, om Frøene udvikler sig under et eller andet Dække, men om de udvikler sig i en lukket Frugtknude, et *angeíon*; dette udtrykker med fuldkommen Nøjagtighed det græske Navn, ikke vore moderne Oversættelser af det.

Det er ret interessant og lærerigt at se, at ogsaa den moderneste, den yngste af de naturhistoriske Videnskaber, Geologien og Palæontologien, hvis Terminologi først væsentlig blev uddannet i det sidste Hundredaar, i ikke ringere Grad end Zoologien og Botaniken har forstaaet at værd-

sætte og benytte denne de klassiske Sprogs Rigdom og Plasticitet, der gør dem saa uforlignelig egnede til at give alle mulige videnskabelige Begreber det mest passende Udtryk. Et eneste Blik paa geologiske Tabeller eller paa en palæontologisk Systematik leverer os Hundreder af Exempler. Navnene *Orthoceras, Gomphoceras, Cyrtoceras, Ascoceras, Gyroceras* er kun nogle af de mange græske Navne i en eneste Cephalopodfamilie, Nautileerne; og betragter man Ordene *orthós, gómphos, kyrtós, askós* etc. i Forbindelse med *kéras,* saa ser man ogsaa, hvor godt hine græske Nydannelser udtrykker vedkommende Forsteningers ejendommelige Bygning eller Form. Har man selv syslet med at bestemme Forsteninger, f. Ex. Ammoniter eller Nautileer, saa ved man, at ogsaa de væsentligste af disse Dyrs Bygningsforhold har faaet deres græske eller latinske Betegnelser, der forstaas af hele Verdens Palæontologer, og uden hvilke det vilde være disse umuligt at forstaa hverandre. Enhver Fagmand ved nu straks ganske bestemt, hvad der menes, naar der er Tale om *Sipho, Sutura, Lobus, Phragmoconus,* eller naar Ammoniterne inddeles i *Intrasiphonata* og *Extrasiphonata.* Af dette sidste Exempel ses ogsaa, med hvilken Frihed Latin og Græsk lader sig forbinde til et nyt betegnende Udtryk. Skønt saadanne Forbindelser er lidt monstrøse, saa maa det dog indrømmes, at de udmærket godt betegner de vedkommende Bygningsforhold, og dette er jo ved Terminologiens Udtryk Hovedsagen. Men intet af de moderne Sprog vilde med en saadan Lethed føje sig ind i alle de ny Ordforbindelser, som paakræves af de fremskridende Videnskabers stadig voksende Tarv.

For kort at sammenfatte, hvad der er udført i det foregaaende, saa har vi set:

1) at Naturvidenskaberne, som paa Grund af deres empiriske Charakter trives bedst ved en

muligst international Udbredelse, ikke uden den største Skade kan undvære de klassiske Sprog som det bedste Middel, der sikrer alle Landes Forskere en klar indbyrdes Forstaaelse;

2) at det ogsaa som Følge af Naturvidenskabernes historiske Forbindelse med de klassiske Sprog simpelt hen er umuligt at løsrive dem fra disse, da de dertil maatte opgive en af alle brugt og i mange Henseender ganske fortrinlig og absolut uundværlig Terminologi, uden at kunne skaffe sig en anden i Stedet.

II.

Hvilken Følgeslutning maa nu drages af disse to Sætninger? aabenbart den, at de klassiske Sprogs Bevaring og videre Fremme i den højere Skoleundervisning er af den største Vigtighed for de moderne Naturvidenskaber, og at man virkelig rører ved disse Videnskabers vitale Interesser, naar man stedse mere trænger Latin og Græsk tilbage i de højere Skoler.

Til denne Slutning nødes man, hvad enten man betragter Sagen fra Lærernes eller fra Disciplenes Standpunkt.

a) Lærerne i Naturvidenskaberne kan kun ønske, at de studerende forstaar Latin og Græsk.

Det første, enhver Lærer i naturvidenskabelige Fag maa forlange af sine Disciple, er jo dog, at disse forstaar, hvad der i Undervisningen eller Forelæsningen stadig er Tale om, baade fra deres og Lærerens Side. Men naar de studerende maa bruge Hundreder af Udtryk, der helt eller

delvis er Gaader for dem, fordi de ikke kan tilstrækkelig Latin og Græsk, og det ikke blot ved de talløse enkelte Arter af Naturgenstande, som de skal kende, men ogsaa ved de allervigtigste Begrebsbestemmelser, Inddelinger, Oversigter og ved Beskrivelsen af de væsentligste Egenskaber og de vigtigste Naturlove, saa kan det aabenbart ikke andet end foranledige megen Uklarhed, Overfladiskhed og Begrebsforveksling. Omvendt ligger det for Dagen, hvor meget der er vundet ved en klar og fuldstændig Opfattelse af godt valgte *Termini technici.* For kun at belyse dette ved et eneste Exempel paa Slægts- og Speciesnavne, saa har den nyere Botanik fra de mange Arter *Avena* (Havre), udskilt en, hvis Smaaaks i Modsætning til hines indeholder en fuldstændig Blomst og en Hanblomst, og kun denne sidste bærer en lang Stak. Forstaar nu den unge Naturforsker ikke Latin og Græsk nok, saa er det Navn, man har givet den ny Slægt og Art, en Gaade for ham og ret vanskeligt at huske, det lyder: *Arrhenathérum elatius.* Men ved han, at det græske Ord *árrhen* betyder mandlig eller Han, og at *athér* betyder en Børste, en Spids, altsaa her Græsblomstens Stak, saa betegner jo det mærkelige Navn *Arrhenatherum* denne havrelignende Plante paa det nøjagtigste som en, der kendes paa, at kun Hanblomsten i Smaaakset bærer en lang Stak, medens Tilnavnet *elatius* viser, at det er en af de højeste havrelignende Græsser. Dermed er Plantens Charakteristik given paa en Maade, der næppe kan glemmes, da det væsentligste Kendemærke fuldstændig ligger i det klart betegnende Navn (noget, der ikke kan siges om Plantens danske Navn: Høj Havre eller Draphavre eller om det tyske: *Hoher Wiesenhafer* eller *Glatthafer* og allermindst om det ligefrem misvisende: Fransk Raj-Græs). Navnet er nu en virkelig Hjælp, medens det uden Indsigt i den græske Sammensættelse er en kedelig Bebyrdelse af

Hukommelsen. Det samme kan man prøve paa talrige af de ovenfor omtalte Navne.

Eller lad os tage et Exempel, der viser, hvorledes ved Systematikens Inddelinger, hvor Skelnemærkerne skal fremhæves, den unge Naturforsker, som forstaar Græsk, af selve Navnene klart og bestemt erkender, hvorved Grupperne skelnes fra hverandre. Botaniken inddeler Svampene i *Oomycétes, Zygomycetes, Basidiomycetes, Ascomycetes.* Naturligvis forklares i Forelæsningen disse fire Gruppers meget forskellige Forplantningsforhold. Men medens nu de af Tilhørerne, som ikke kender Græsk, maa lære disse Navne temmelig mechanisk udenad og alligevel ikke har videre Hjælp af dem til at forstaa og huske hine Forhold, saa vil de, som forstaar Græsk, ikke blot lære Navnene udenad uden Vanskelighed, men de vil ogsaa senere stadig i selve disse Navne have ganske concrete Billeder af de fire forskellige Forplantningsmaader; thi Navnene siger dem ganske klart, at Svampe af den første Gruppe (Oomyceter) frembringer Æg, som befrugtes (*ōon*, det latinske *ovum*, Æg; *mykes* Svamp), at Svampe af den anden Gruppe (Zygomyceter) viser den mærkelige Fremtoning af to Svampetraades Kobling eller Conjugation (*zygón-jugum*, Aag, Forbindelse); at der hos den tredje Gruppe dannes særegne Moderceller til Frembringelse af Sporer (*Sporá* [af *speíro*], Sæd), som tilsidst sidder paa Modercellen som paa et Postament (*básis*; *basidium*, lille Postament), at en Svamp af den fjerde Gruppe endelig udvikler sine Sporer i større Sække (*askós*). Og bliver der saa særlig Tale om Basidiomyceterne, og nævnes der blandt deres Underafdelinger f. Ex. *Hymenomycetes* og *Gastromycetes,* saa viser det klart forstaaede Ord *hymén* (Hud) den studerende straks, at her Basidierne paa en eller anden Maade danner en Hud, et Overtræk paa Frugtlegemet, medens det meget bekendte Ord *Gastér* (Bug) siger ham, at Basidierne hos

en Gastromycet udvikles i det indre af et knoldformet Legeme.

Selvfølgelig vil ogsaa den klassisk dannede Naturforsker en Gang imellem støde paa en terminologisk Nydannelse, han ikke straks kender, fordi den indeholder et eller andet sjælden brugt Udtryk. Da der nemlig stadig maa dannes ny Navne for de mange ny Dyre- og Planteformer, man finder, saa er det begribeligt, at ogsaa mindre bekendte græske Ord anvendes til at danne et nyt Slægtsnavn med. Saaledes har man f. E. givet en lille ejendommelig Tusindben-Art det ret kuriøse Navn *Polyxenus lagurus*. Tilnavnet *lagurus* (*lagós* Hare, *urá* Hale) er straks klart; men *Polyxenus* ikke. Det skal nemlig komme af det temmelig usædvanlige *Xēnós*, Stamme, og har ikke noget at gore med det meget almindelige *Xĕnós*, fremmed; det maa derfor i sin latinske Form ogsaa betones *Polyxénus* og ikke *Polyxenus*. Da hos alle Leddyr hver Kropring, som bærer Ben, er Stammen, fra hvilken disse udgaar, saa betyder *Polyxénus* altsaa ikke andet end et Dyr med mange Kropringe. Navnet kan næppe kaldes særlig godt. — Værre er det, naar et Kunstudtryk er dannet paa en ganske uforstaaelig eller ligefrem fejlagtig Maade, hvilket dog i den nyere Navnegivning heldigvis er sjældent. Saaledes forekommer i den bekendte Müllerske Raceinddeling efter Haaret ved Siden af Navnene *Eriócomi* og *Euthycomi* (Mennesker med krusede Uldhaar (*érion*, Uld; *Kóme*, Haar) og Mennesker med lige Haar (*euthys*, lige) ogsaa den gaadefulde Form *Euplócomi*, som skal betyde Mennesker med lokkede Haar. Hvis det ikke er en simpel Forveksling med det fra Homer saa velkendte *euplókamos*, skønlokket, saa er det vel for Korthedens Skyld sammensmeltet af *euplókamos* eller *eúplokos* og *Kóme*; men rigtig kan denne Form vel næppe være.

Man ser altsaa let, at ogsaa den Naturforsker, som forstaar Latin og Græsk, hist og her vil finde et Udtryk, som ikke staar klart for ham. Derfor maa ogsaa den latinske og græske Ordbog have deres Plads paa hans Boghylde. Og han skal gøre sig det til en Regel at se efter i dem, hver Gang et Udtryk er tvivlsomt for ham. Kun saaledes vil han bevare sig Klarhed. Det hændtes mig netop med den omtalte *Polyxénus*, at jeg paa Universitetets zoologiske Studiesal bad en ung Naturforsker om at række mig et Glas med *Polyxénus* i. Han overrakte mig det med et stærkt betonet: »Her har De *Polyxenus*.« Han havde aabenbart ikke gjort sig Navnet klart. Altsaa vi skal en Gang imellem raadspørge vore Lexika.

Men saa er der jo, kunde man sige, ingen stor Forskel mellem den klassisk dannede Naturforsker og den, som ikke forstaar Latin og Græsk. Forskellen er kun den, at den ene maa se efter i en latinsk eller græsk Ordbog, den anden i et Conversationslexikon. — Dertil maa svares, at Forskellen ikke blot er stor, den er enorm stor. For det første behøver den klassisk dannede ved meget talrige Navne slet ikke sin Ordbog. medens den anden overalt staar foran Gaader. For det andet maa det Conversationslexikon først endnu skrives, hvori der kan findes Oplysning om Meningen af de talløse fremmede Navne og Kunstudtryk, vi møder i Zoologiens, Botanikens og Palæontologiens Systematik og i Lægevidenskaben. For at overbevise sig om, hvor ofte Conversationslexika vil lade en i Stikken, naar han ikke selv kan hjælpe sig med Latin og Græsk, behøver man kun paa maa og faa at tage et Bind af et saadant. Jeg tager f. Ex. det femte Bind af vort nyeste Conversationslexikon og finder under Bogstavet *E* bl. a. de pathologiske *Termini technici:* Epilepsi, Erythromelalgi, Exofthalmus (sic!), Eufori. Intet af disse

Udtryk er etymologisk forklaret, skønt f. Ex. det vanskelige Erythromelalgi ved Tilføjelse af de tre græske Stammer, det indeholder, ikke blot vilde huskes lettere, men ogsaa klart angive vedkommende Sygdoms Særegenheder (røde og mørke Pletter og Smerter i Huden). Jeg forelagde en Student, der kendte Græsk, det mærkelige Ord: han fandt straks, hvad det maatte betyde. En saadan vilde ogsaa se, at Ordet Eufori, for at være tydeligt, ikke burde skrives efter den moderne Skrivemaade, men med det græske *ph*, og at Ordet Exofthalmus ligefrem er urigtigt. At den sidst nævnte Sygdom bestaar i, at Øjeæblet træder frem af Øjehulen, er af det Græske strax klart. »Studenten uden Græsk« vil ikke faa et eneste af disse Navne klart. — Etymologisk uforklarede er i samme Bind ogsaa de ovenfor omtalte Udtryk *Eriocomi, Euthycomi* og *Euplocomi;* alle tre er oven i Købet urigtigt betonede (*Euplokómi* etc.). Studenten uden Græsk vil ikke mærke, at disse græske Ord ganske kort og klart indeholder, hvad Texten udførligere forklarer, ej heller vil han kunne vogte sig for at udtale Ordene forkert. — Ganske uforklaret er ogsaa det mineralogiske Navn Euklas; og dog vilde et tilføjet *eu* godt, let og *kláo* spalte have tjent til at indprente en i Texten forklaret Ejendommelighed af dette Mineral. — Ved det temmelig lange Navn *Eugeniacrinus* ser man en Figur med Underskriften *Eugeniacrinus caryophyllatus*. Var der her tilføjet, at *krínon* betyder Lilie og *Eugenia caryophyllata* er Krydernellietræet, saa vilde dette i Forbindelse med den gode Figur indprente det uudslettelig i Læserens Erindring, at *Eugeniacrinus caryophyllatus* er en fossil Sølilie, der i sin Form stærkt minder om en Krydernellike. Af alt dette mærker Studenten uden Græsk intet, Conversationslexikonets Ordforklaring lader ham i Stikken. Altsaa først med til-

strækkelige Kundskaber i Latin og Græsk kan man ogsaa drage den fulde Nytte af et Conversationslexikon.

Eller vil man maaske sige: »Ogsaa de, som ikke kan Græsk, kan tilsidst dog ogsaa se efter i en græsk Ordbog.« Ja, kan de det virkelig? Selv om de lærer de græske Bogstaver, saa vil de i mange Tilfælde slet ikke vide, hvor de skal søge vedkommende Ord. De kender jo ikke de mangfoldige Forandringer, græske Ord maa undergaa i Sammensætning med bestemte andre eller ved Forvandling til latinske Udtryk; de forstaar ikke, hvorledes i et og samme Ord paa en Gang et *h* optræder, hvor der før intet var, eller et andet forsvinder fra det Sted, hvor det før stod. Hvem siger dem altsaa f. E., at alle Ord, der begynder med *hæ* eller *æ* i den græske Ordbog maa søges under *ai* (*Hæmatopóta*, Hæmoglobin, *Ælúrus*) at *oe* svarer til *oi* (*Oesóphagus, Oenothéra*), at Ord, som begynder med *i*, snart maa søges under *i*, snart under *ei* (Iod, *Icosándria*), at det er ganske forgæves at søge Ord som *Clistenterata* under *Kli* — hvorledes det physiologiske Udtryk *Cachexia* kan komme af *kakós-écho*, hvorledes Ordet Haar *thrix* pludselig optræder i en ganske anden Form (*Trichína, Cállithrix; Callítriche*) — hvorfor de nok kan finde Ordet *Eriöphorum* under *er*, men forgæves vil søge *Eranthis* paa samme Sted, o. s. v., o. s. v. Da de desuden er uden al *copia verborum* i Græsk, saa kan de ikke se, hvorledes de maa finde Delene i de talrige Sammensætninger, om de maa læse *Tre-tenterata* eller *Tret-enterata*, for at finde Meningen (*tretós — éntera*). Kort sagt, Vanskelighederne for dem vil være saa talrige, at de snart vil betage dem al Lyst til at søge Klarhed i den græske Ordbog. De mangler Forudsætningerne.

Men disse Fordele, som en vel forstaaet Terminologi byder, og hvorved Kundskabernes Klarhed og Hukommelsens Sikkerhed garanteres, maa i samme Grad svinde, som

det gaar tilbage med de studerendes Kendskab til Græsk og Latin. Selvfølgelig vil da Læreren søge at afhjælpe Mangelen ved en omhyggeligere Forklaring. Umagen vil vokse baade for ham og de studerende, uden at dog den samme Klarhed og Sikkerhed kan opnaas, da Kunstudtrykkene trods den saglige Forklaring alligevel efter deres sproglige Side er og bliver altfor fremmede, hvorfor de vanskeligere huskes og derfor ofte heller ikke mere yder en sikker Hjælp for Forstaaelsen. Men kommer først den Tid, da unge Naturforskere, der er usikre i Græsk og Latin, rykker op i Lærernes eller Professorernes Rækker, da vil Ondet vise sig i sin fulde Størrelse; thi nu vil selve Forklaringen af de utallige latinske og græske Udtryk blive utilstrækkelig eller endog urigtig; baade hos Lærerne og studerende vil nu Uklarheden og Overfladiskheden brede sig til ubodelig Skade for Naturvidenskaben og til liden Ære for dens Dyrkere.

Af disse og lignende Grunde var det jo ogsaa, at for faa Aar siden den tyske Lægevidenskabs Repræsentanter rejste saa alvorlig Indsigelse imod, at faa Medicinere med mangelfuld klassisk Dannelse fra Realgymnasier. Virkelig vil ogsaa Lægevidenskaben ganske særlig komme til at lide under de klassiske Studiers Tilbagegang.

Man behøver jo kun lidt nærmere at forestille sig det Ideal, som for Tiden ikke faa Lægfolks Længsler staar efter, »Studenten uden Latin og Græsk«, som ung Mediciner.

Den første Hilsen, hans *Alma Mater* byder ham, er Philosophien, som straks i Logiken og i Psychologien fornøjer ham med en ganske artig lille Række af de ægteste latinske og græske Kunstudtryk, der nøje vil forstaas, tydelig huskes og stadig anvendes, saa grimme de end lyder i hans uklassisk dannede Øren. »Men,« tænker han, »Naturhistorie, som jeg hører ved Siden af Philosophien,

skal nok holde mig skadesløs for al den Tort, man gør mig med Logik og Dialektik og alle de kedelige og barbariske Navne, de bruger.« Den Stakkel! I Stedet for hundrede fremmede Udtryk i Philosophien venter ham Tusinder i Zoologien og Botaniken. Han plager sig altsaa, saa godt det vil gaa, med den kedelige Udenadslæsning af halvt forstaaede Kunstudtryk og slider for at faa de utallige gaadefulde Slægts- og Speciesnavne mechanisk indprentede i Hukommelsen; »*Sciurus* og *Dasyurus* og *Phoenicurus* og *Pristiurus* — hvad i al Verden betyder dog dette »urus« overalt?« (Saadanne fortvivlede Spørgsmaal har Forfatteren af dette Arbejde selv hørt af Studenter uden Græsk!) Maaske faar han ved Hjælp af en Græker blandt sine Medstudenter denne Vanskelighed — og hundrede lignende — klaret; han ved nu, at dette hemmelighedsfulde »*urus*« ikke er andet end — Hale. Rigtignok overrasker det ham, at denne Hale snart sidder bagved, snart ogsaa foran, som i *Urodéla*, *Urocentrum*; han formoder vel ogsaa Halen i *Uranoscopus*, skønt det er gaadefuldt for ham. Men: »Lad det end være nok saa galt med alle disse gaadefulde Navne! Zoologi er jo ikke mit egentlige Fag; snart er jeg fri for Zoologi og Botanik og vil da endelig vel faa Ro for det utaalelige Græsk og Latin, naar jeg kommer til mine egentlige lægevidenskabelige Fag.« Det varsler rigtignok ikke godt, at allerede i selve Forelæsningsplanen det fæle Græske paatrænger sig i selve Navnene paa alle hans Specialfag: Anatomi, Physiologi, Pathologi, Pharmaceutik.

Anatomien begynder, og maaske aabner sig allerede i den første Forelæsning for ham den dejligste Udsigt, der tænkes kan, idet han efterhaanden skal indføres i Osteologi og Myologi og Neurologi og Dermatologi og Ophthalmologi, og hvad disse Logier nu alle hedder. Men sikkert er det, at hvert eneste af disse Fag lover

ham at proppe hans allerede nu fortumlede Hjerne med mindst adskillige Hundreder ny græske og latinske Ord. Og det kan gerne være, at det allerede efter den første Forelæsning i Osteologi svirrer i hans Hoved med det nydeligste Virvar af Latin og Græsk som *Cranium* og *Diploë* og *Tabula vitrea*, Ossificationspunkter og Suturer og Fontaneller, *Occipitale* og *Sphenoideum* og *Temporalia* og *Parietalia* og *Frontale* med *Processus zygomaticus*, *Margines supraorbitales*, *Arcus superciliares*, *Crista frontalis* og *Incisura ethmoidalis!* Hans Trøst er vel, at næste Gang bliver det lige saa interessant for ham. Hvilken Form imidlertid de mystiske Navne har antaget i hans Kollegiehefte, det er en anden Sag. I hvert Fald vil Professoren, naar han engang holder et almindeligt Repetitorium, straks kende sin »Student uden Latin og Græsk« paa de vidunderlige Metamorphoser, hans Udtryk har gennemgaaet, naar de nu første Gang arbejder sig frem over Studentens stammende Læber. Maaske tilhvisker ogsaa dennes græske Sidemand ham et muntert: »*teknon emon, poion se epos phygen herkos odonton!*« Naa, dette vil jo ikke videre anfægte ham. Thi han sveder allerede over sit Kollegiehefte, da Professoren, som efter afsluttet Osteologi er gaaet over til Syndesmologien, nu ligefrem slipper sande Uhyrer af Græsk-Latin løs mod den Stakkel, der fortvivlet kæmper med *Articulatio tibio-fibularis* eller *Condylus externus tibiæ*. Medens nu for den, der kan hjælpe sig med Latin og Græsk, Betegnelser som *Articulatio tibio-fibularis* eller *Ligamentum acromio-clavicular*e bliver en virkelig Hjælp til nøjagtig at bestemme vedkommende Baands eller Ledføjnings Beliggenhed, er de for vor »Student uden Latin og Græsk« ligesaa mange Anledninger ikke blot til stadig Ærgrelse og ny Blamager, men ogsaa til voksende Uklar-

hed og til skæbnesvangre Forvekslinger. Examen nærmer sig jo!

Det var nu egentlig slet ikke mere nødvendigt, at ny Fag: Physiologi, Pathologi, Pharmaceutik, hvert med Hundreder af for ham hemmelighedsfulde Navne, fortætter den Taage, der allerede i Anatomien alene fuldstændig har indhyllet hans Hjerne. Men de Fag kommer ubønhørlig alle sammen, og hele Sygdommenes og Medicamenternes Hær marcherer op med Navne, alenlange og grueligere græsk-latinske, end de Tusinder, der hidtil har plaget ham: *Laryngitis* og *Diphtheritis* og *Endomyocarditis, Emphysema* og *Myxoedema* og *Pyæmi* — »Fy! disse afskyelige græske Navne!« Han sluger dem alligevel, han skal jo. »Og hvorfor maa de saa ogsaa se saa forbistret ens ud, som *Arthroxerosis* og *Arteriosklerosis,* og skal dog være helt forskellige Sygdomme!« Gaader paa Gaader for vor »Student uden Latin og Græsk«, som ikke kan se, at i hvert af disse Navne er ved et eller flere græske Ord Sygdommens Sæde, ofte endog dens ejendommelige Karakter nøjagtig angivet. Muligvis vil han ogsaa i Udtryk som *Uræmia* o. l. til sin Rædsel genkende det gamle Spøgelse »*urus*«, der har narret ham saa mange Gange i Zoologien. »Naa, men dig kender jeg nok; der har vi altsaa igen Halen *(urá)!* Ja, men hvad skal Halen her? — ved en Blodsygdom!« Han staar maalløs overfor denne ny Ubegribelighed, indtil hans gamle Studiekammerat, Grækeren, smilende oplyser, at der gives i Græsken ikke blot et *urá,* men ogsaa et *ūron,* at han følgelig her absolut maa lade Halen fare og tænke paa noget ganske andet, der ved sine giftige Stoffer har inficeret Blodet (*haima,* Blod; *ūron,* Urin). Kan man altsaa ikke virkelig sige, at den i mange Lægmands Øjne saa lykkelige »Student uden Latin og Græsk« og overhovedet enhver, som ikke kan hjælpe sig med Latin og Græsk,

ifald en saadan forvilder sig ind i Lægevidenskaben, bliver den mest plagede Stakkel fra den første Forelæsning til den sidste, en Stakkel, som paa Grund af den ham ofte uforstaaelige Terminologi oven i Købet stadig er udsat for at begaa de kuriøseste Forvekslinger og blamere sig for Lærer og medstuderende ved de mest komiske Bommerter. Da kan man nok forstaa, hvorfor Professorer, som mener det godt med deres Disciple og tillige stræber efter at fremme selve Videnskaben, ikke godt kan forsone sig med den Tanke, at de skal faa unge Læger uden tilstrækkelig klassisk Dannelse.

Og her har vi ikke engang berørt et andet særdeles vigtigt Moment, som absolut bør komme i Betragtning. Den tilkommende Læge skal i sin senere Praxis staa som en højere dannet Mand, som ved en solid Aands- og Charakteruddannelse virkelig besidder den fornødne Auctoritet over for sine Patienter. Nu er det en Erfaring, at baade Aandens Klarhed og Villiens Bestemthed og Fasthed udmærket fremmes ved et alvorligt Studium af de klassiske Sprog. (Jfr. sidste Aars Skolemeddelelser, hvor dette udførlig er paavist og tillige stadfæstet ved competente Auctoriteters Vidnesbyrd.) At det derimod uundgaaeligt maa sænke det aandelige Niveau, naar Studenten paa Grund af daarlige eller aldeles manglende Kundskaber i Latin og Græsk gennem sine medicinske Studiers mange Aar vænner sig til at forbinde uklare og ufuldstændige Tanker med Hundreder og Tusinder uforstaaede eller halvt forstaaede Udtryk, det er vel indlysende. Men at det ligeledes maa forringe Studentens moralske Værd og nedsætte hans personlige Charakter, naar han af samme Grund nødtvungen sætter sig ud over og tilsidst af Vane slet ikke mere føler det nedværdigende i stadig at bruge mange lærde Ord og Phraser, hvis fulde Betydning ikke staar

klart for ham, det føler enhver, der har bevaret sig den i solid Dannelse bundende Æresfølelse.

Selvfølgelig gælder alt, hvad der her er sagt om den mangelfulde Uddannelse af vore Studenter, som vil blive Følgen af de klassiske Studiers Tilbagegang eller fuldstændige Afskaffelse, lige saa godt de andre Naturvidenskaber, som det her er udpeget med særligt Hensyn til Lægevidenskaben. Faktisk husker jeg ogsaa fra naturhistoriske Forelæsninger ved vort Universitet, hvorledes Professoren, naar han ved en Repetition vilde forvisse sig om sine Tilhøreres Indsigt i anatomiske Bygningsforhold, en Gang imellem med en smertelig Skuffelse ytrede: »Det er jo sandt, De har ikke haft Græsk.« Virkelig kan jo, som ovenfor paavist, mange fundamentale Begreber, der ofte med fortrinlig Præcision er gengivne ved et Kunstudtryk, kun vanskelig og mange Gange kun halvt forstaas, naar Udtrykkets Betydning ikke helt gennemskues.

Derfor tør man vel sige, at ikke ret mange Professorer i Naturvidenskaberne vil dele den naive Glæde, som forleden en bekendt socialdemokratisk Folketingsmand ytrede over, at »nu kan vi dog endelig engang have Studenter uden Latin!« Ja, »Studenter uden Latin«! ifald denne Velsignelse ogsaa er tiltænkt Naturvidenskaberne, saa betyder det, at Professorerne vil faa en usigelig Umage med at bibringe disse Studenter den uundværligste Terminologi, men at de trods den større Umage, de maa anvende paa Undervisningen, alligevel vil beklage den tiltagende Overfladiskhed og Uklarhed. Saadanne Studenter vil baade paa Forelæsningerne og ved Examinerne næppe blive til stor Glæde for Professorerne. Og vil det vel blive en Ære for Danmarks Universitet, naar disse »Studenter uden Latin« engang kommer til at rykke ind i Forfatternes Rækker? Det var jo nu allerede trist nok, naar man hos ellers ganske flittige og dygtige Folk, men som ikke havde

tilstrækkelig klassisk Dannelse, ved et Spørgsmaal som det oven anførte: »Hvad betyder dog egentlig dette »urus« i saa mange zoologiske Navne?« pludselig fik et Indblik i en Afgrund af Uklarhed — Uklarhed over de Æmner, vedkommende stadig maatte sysle med; eller naar man hørte Forklaringer som følgende: »Oligocæn (det ovenfor omtalte geologiske Udtryk) kommer af *obliquus*, der hedder: skæv (!) og *kainón*, som betyder: det ny.« Og dog vil saadanne Skævheder og slemme Blottelser være uundgaaelige og blive hyppige, naar engang disse »Studenter uden Latin« optræder som Forfattere uden Latin og uden Græsk i Videnskaber, hvis hele Terminologi er latinsk og græsk.

Men hvad der vil være alvorligere end denne mere udvortes Skavank, det er den Mangel paa dybere Indtrængen og fuldstændig Beherskelse af Æmnet, som Forfattere med mangelfuld klassisk Dannelse eller endog uden al saadan altfor ofte vil komme til at vise. Thi selv om vi ser bort fra, at de ikke besidder den formelle Aandsdannelse, som kun en grundigere Tilegnelse af de klassiske Sprog giver, saa er jo Naturforskere, der ikke kan læse Latin og ikke forstaa græske *Termini technici*, fuldstændig udelukkede fra et selvstændigt Kildestudium i mange Spørgsmaal, hvis første og grundlæggende Bearbejdelse foreligger i latinsk skrevne Værker. Dette gælder f. E. i Naturhistorien ikke blot om de største og ældre Forskeres Værker, men om talrige Arbejder af det 19. Aarhundredes Forfattere, som ved nogenlunde grundigere Specialstudier slet ikke kan undværes, da de f. E. ere Monographier om bestemte Plantefamilier, man sysler med, eller maaske den eneste omfattende Flora af en bestemt Provins, med hvis Planter man beskæftiger sig. Forfattere, som mangler tilstrækkelige Kundskaber i Latin og Græsk, vil altsaa i mange af deres Arbejder blive uselvstændige og usikre, da de maa antage, hvad andre meddeler dem

fra hine Kilder, uden selv at kunne kontrollere Rigtigheden og Fuldstændigheden deraf. Men naar denne Uselvstændighed som Følge af de klassiske Studiers yderligere Tilbagegang skulde blive almindelig blandt vore yngre Naturforskere, vilde det sandelig ikke tjene den danske Naturvidenskab til Ære over for Udlandet.

b) For dem, der vil studere naturvidenskabelige Fag, er det af stor Vigtighed tilstrækkelig at forstaa Latin og Græsk.

Det forstaar sig af sig selv, at alle disse Grunde, som jo i Lærernes Øjne aabenbart maa anbefale de klassiske Studiers intakte Bevaring, har en endnu langt større personlig Betydning for selve de studerende i de forskellige naturvidenskabelige Fag.

Den begyndende Naturforsker maa jo dog ønske at erhverve sig grundige Kundskaber i sine Fag. Altsaa maa han ikke udsætte sig for den Fare, fra Begyndelsen af at faa ufuldstændige Begreber om talrige vigtige Punkter, derved at han ikke tilfulde kan fatte de latinske og græske Betegnelser. Desuden vilde det være upraktisk at gøre sig selv de Studier, man i saa mange Aar skal sysle med, i høj Grad vanskelige og kedelige. Den, der har forsømt Græsk og Latin, maa senere bøde for det, idet han maa bebyrde sin Hukommelse med Tusinder af uforstaaede eller kun halvt forstaaede Udtryk og oven i Købet udsætter sig for mange kedelige Misforstaaelser og Beskæmmelser.

Er det saaledes Nytten, der maa tilskynde den, som vil blive Naturforsker, til ved grundigt Studium af Latin og Græsk at sikre sig en let og fuldkommen Beherskelse af sine Fags højtudviklede Terminologi, saa maa ogsaa Æresfølelsen gøre det utaaleligt for ham, at han ved Forsømmelse af de klassiske Studier senere skal være nødt

til som et halvt dannet Menneske baade i Tale og Tænkning at bruge Hundreder og Tusinder af skæve, misforstaaede eller helt urigtige Ord og Udtryk. Han kan jo dog heller ikke sætte Pris paa i hele sin Studietid at maatte slaa sig igennem som en saadan Stymper, at han stadig hos andre, maaske hos Ikke-Fagfæller, maa høre sig for, hvad hans eget Fags Forskere har ment med Navnene paa alle de tusinde Genstande, Fremtoninger og Love, som danner hele hans Videnskabs egentlige Æmne. Og det kan umuligt være ham ligegyldigt, om han maaske hele sit Liv igennem ikke vil naa til fejlfrit at tale og skrive om det, der danner hans Livsbeskæftigelse, om hans Fags klassiske Arbejder og første Kilder for stedse vil være for ham som forseglede Bøger, om han maaske selv ikke tør vove sig frem med en Bog, uden ved en anden at lade den rense for fejlagtige Udtryk eller lade Kritiken slaa den ihjel som overfladisk Andenhaandsarbejde.

Efter alt dette, tror vi, kan vi med Føje sige til enhver, som agter at studere Naturvidenskaber, at han skylder sin egen og Videnskabens Ære og sin egen vel forstaaede Interesse, at han ikke lader sig smitte af de uforstaaende Massers Antipathi mod de gamle Sprog, men at han ved alvorligt Studium af Latin og Græsk sikrer sig de nødvendige Forbetingelser for et frugtbringende Studium af Naturvidenskaberne. Du vil blive Zoolog, Botaniker, Physiker, Læge; godt, men bliv det med Ære, bliv det ordentlig! bliv det saaledes, som alle de store Mænd i dit Fag er blevne det. De har vidst, at Soldaten maa have fuldkommen Øvelse og Færdighed i at bruge de Vaaben, han skal føre. Et af de Vaaben, du stadig maa føre i Naturvidenskaberne, er disse Videnskabers Terminologi, som du ikke kan undvære, naar du vil komme frem i Videnskaben, men som du ikke kan bruge til Fuldkommenhed, naar du ikke har gode Kundskaber i Latin og Græsk.

A. Breitung.

I.

Undervisning og Opdragelse.

1. Den i Aar vedtagne »Lov om højere Almenskoler m. m.« nødvendiggør en delvis Omordning af Kollegiets nuværende Undervisningsplan. Hidtil har Skolen plejet at begynde Undervisningen i et fremmed Sprog, Tysk, i 3dje Forb. Kl., og Bestræbelsen var da den, at fremme Eleverne saa meget i dette Sprog og i Opfattelsen af de almindelige grammatikalske Begreber, at de i 6te Forb. Kl. kunde tage fat paa andre fremmede Sprog, som Fransk og Latin.

Denne Fremgangsmaade kan ikke bringes i Overensstemmelse med den ny Skolelov, i Følge hvilken Undervisningen i fremmede Sprog ikke begynder før i Mellemskolens 1ste Klasse.

Kollegiet vil derfor i næste Skoleaar ikke mere give Tysk i 3dje Forb. Kl.; derimod vil den allerede paabegyndte Undervisning i Tysk fortsættes i 4de og 5te Forb. Kl., omend ikke i samme Omfang som før.

De Elever, som i indeværende Skoleaar er i 5te Forb. Kl., rykker efter Ferien op i Mellemskolens 1ste Kl.; om Fordringerne ved Optagelsesprøven til denne Klasse kan der dog endnu ikke siges noget bestemt. En 6te Forb. Kl. haves ikke næste Aar; de Elever, der nu er i denne Klasse, rykker op i 1ste stud. resp. 1ste Realkl., med

mindre de er Oversiddere, i hvilket Tilfælde de gaar over i Mellemskolens nederste Klasse.

Skolens øvrige Klasser føres foreløbig videre i den gamle Orden.

2. En anden Forandring i Kollegiets Virksomhed er den, at Skolen er bleven delt i *to*: en dansk og en tysk. De tyske Elever, der indtil for kort Tid siden blev underviste dels særskilt, dels i Fællesskab med de danske, er nu helt bleven udskilte for sig og undervises efter den i Preussen gældende Skoleordning. Meddelelserne om den tyske Afdeling findes bag i dette Hefte.

3. Den paa Kollegiet brugelige Karaktergivning staar i nøje Sammenhæng med Undervisningsmetoden, der følger den saakaldte Klasseundervisnings Principper. I hver Klasse er en af Lærerne — i Reglen den, der har Hovedfagene — bestemt til at føre Tilsyn med Klassen i Henseende til Disciplenes Opførsel og Overholdelse af Orden; den samme Lærer, Klasselæreren, er det, der fører Uge- og Maanedskarakterer til Protokol og udfærdiger de halvaarlige Vidnesbyrd. Daglig Karaktergivning har aldrig været i Brug paa Kollegiet, efterdi Klasseundervisningen gør den overflødig, hvad Skoleinspektør Ernst Kaper har vist i sit fortræffelige Skrift »Den daglige Undervisnings Form«. I vor Skole faar Elevernes Forældre kun ved maanedlige og halvaarlige Karakterer Oplysning om vedkommende Barns Standpunkt i Enkeltfagene.

4. De Elever, som bor paa Skolen, forbereder deres Lektier under Tilsyn, hvilket dog ikke bør opfattes som en Hjælp, da det er Skolens bestemte Ønske, at Eleverne udfører deres Hjemmearbejder ganske paa egen Haand. Ikke blot Elevens Selvstændighedsfølelse men ogsaa hans Opmærksomhed ved Undervisningen vil forringes, ifald

Hjælp ved Lektielæsningen kan dække ham; desuden vil i saa Tilfælde en vigtig Støtte for Karakteruddannelsen gaa tabt. Tidligere har Kollegiet ogsaa givet de skolesøgende Elever Lejlighed til at forberede deres Lektier paa Skolen, men for ikke at overbebyrde Lærerne, har det været nødvendigt at ophøre dermed.

5. Et Ord om »Oversiddere« turde her være paa rette Sted, da det jo ikke sjældent volder Misstemning mellem Hjem og Skole, naar en Elev ikke kan rykke op i næste Klasse. Forældrene mener som oftest, at Skolen ene og alene er Skyld heri, uden at de undersøger, om Mangel paa Flid eller Begavelse, uregelmæssig Skolesøgning eller en vis Umodenhed og Langsomhed i at fatte er Aarsagen. I saa Henseende bør Forældrene dog være overbeviste om, at, da det drejer sig om ikke mindre end et fuldt Aar, der enten vindes eller tabes af vedkommende Barn, saa har Skolen vel overvejet det, naar den bestemmer sig til at lade en Elev gentage sin Klasse. Ikke saa sjældent viser det sig ogsaa snart, at det var heldigt for Eleven at gentage, idet han nu bedre magter sin Opgave og gaar med større Lyst til Arbejdet.

Med Hensyn til det ofte stillede Spørgsmaal, hvilken Karakter hindrer Eleven i at blive flyttet op, binder Skolen sig ikke til noget Lavmaal, men tager behørigt Hensyn til Elevens hele Udvikling og Præstationer i alle Fag; en Elev, der er svag i eet Fag men særlig flink i andre, kan derfor meget vel flyttes op trods den daarlige Karakter i det ene Fag.

6. Omend Undervisningen ogsaa kan siges at virke opdragende, er det dog her paa Kollegiet, der for en Del af Eleverne er baade Skole og Hjem, naturligst at henføre Opdragelsen til Pensionatet, som befatter sig med Børnene uden for Undervisningstimerne. Om denne Pensionatsopdragelse maa det siges, at, hvor gavnlig den end er

for de fleste og nødvendig for mange, saa gør den dog ikke Krav paa Ligestilling med en omhyggelig Opdragelse i en god Families Hjem; denne er i og for sig at foretrække som den naturligste og bedste. Pensionatsopdragelse er af anden Rang, og den er bedst, naar den kommer Familielivet nærmest.

Det behøver vel næppe at bemærkes, at Opdragelsen paa St. Andreaskollegiet har et kristeligt-katolsk Præg. Børnene lærer baade at kende og at øve deres Religion, hvad der jo er af den største Betydning for Livet. Men Religiøsitet er intet værd uden Pligtfølelse. Derfor sørger vi paa enhver Maade for at skærpe Pligtfølelsen hos Børnene ved at vænne dem til hver Dag samvittighedsfuldt at fyldestgøre Skolens Krav og de smaa Fordringer, som Husorden, god Tone og virkelig Dannelse stiller. Derved søges der bibragt dem den Selvbeherskelse, der er Grundlaget for Efterkommelse af senere Tiders større og ansvarsfuldere Forpligtelser. Dette kan opnaas, uden at kue Ungdomsglæden. Tværtimod vil Bevidstheden hos Barnet om, at Pligtens Ret er ukrænket, give Munterheden ny Næring. Et Blik paa Elevernes Færd i Fritiden viser noksom Sandheden heraf.

Fritiden udfyldes med Friluftslege samt med større og mindre Udflugter i den naturskønne Omegn.

Den sædvanlige Dagsorden, som kun undtagelsesvis forandres, er følgende:

Kl. 6 staar de større Elever op; andre staar op Kl. 6^{30}, de yngste Kl 7; derpaa Morgenbøn og Lektielæsning.

Kl. 7^{45} Messe. Derefter Kaffe og Fritid.

Kl. 9—2 Skole med to større Pauser og Mellemmad.

Kl. 2 Middagsmad, Friluftslege, Lektielæsning og 3 Gange om Ugen Spadseretur.

Kl. 5 Mellemmad. Leg.
Kl. 6 Lektielæsning (Stilen skrives).
Kl. 8 Aftensmad, Morskabslæsning (om Sommeren Lege i det fri), Aftenbøn.
Kl. 9^{30} Sengetid for de ældste (de yngre gaar i Seng Kl. 8^{30}).

Elever, som ønskes optagne i Pensionatet, skal helst være i 9—10 Aars Alderen. Foruden Daabs- og Vaccinationsattest maa der indsendes for dem en Attest fra en Skolemand om Elevens Evner og Opførsel samt en Lægeattest om, at vedkommende er fri for enhver smitsom Sygdom.

II.

Kollegiets ny Tilbygning.

Ved Begyndelsen af næste Skoleaar kan, om alt gaar godt, Kollegiets ny Tilbygning, til hvilken Grundstenen blev lagt d. 27. September 1902, blive tagen i Brug. Den ret betydelige Udvidelse af Skolen, der dermed forestaar, giver Anledning til at kaste et Blik tilbage i Tiden.

St. Andreas Kollegiet har nu bestaaet i 30 Aar.

Den 25. Maj 1873 blev Kirken indviet, og den 30. August samme Aar tog Undervisningen sin Begyndelse. Forholdene var dengang kun smaa; der fandtes af Bygninger foruden Kirken kun det saakaldte Præstehus og den nuværende Skolebygning, hvis øverste Del var indrettet til Sovesal for Eleverne. Gamle Ordrupianere erindrer endnu med Fornøjelse de nette, gavlformede Smaakviste, der forsvandt i 1881, da Rummet over Skolestuerne blev forandret til Værelser for Lærerne; før den Tid boede disse nemlig,

i alt Fald tildels. først i Ordrupsdal, senere i Tilbygningen af 1876.

De faa og smaa Rum viste sig snart utilstrækkelige, og d. 13. November 1876 lagdes da Grundstenen til en treetages Bygning med Front imod Syd. Efter at dette Hus var bleven indviet d. 30. August 1877, var alle Krav til Plads fyldestgjorte for en Række af Aar; Stuen blev indrettet til Spisesal og Legesal; Etagen ovenover til Læsestue, Sygeværelse, Musæum, Bibliotek og et Lærerværelse; 2den Sal til Soverum for Eleverne.

I de følgende Aar indtil 1902 har der kun fundet mindre Omdannelser og Udvidelser Sted, uagtet det stigende Elevantal ofte gjorde saadanne ønskelige. Endnu i 1889 havde Kollegiet kun 47 Elever, medens Antallet ved forrige Skoleaars Slutning var 120.

Denne Fremgang i Skolens Virksomhed har foranlediget Opførelsen af den Nybygning, der nu om faa Uger skal tages i Brug, og hvis Indretning det turde være Meddelelsernes Læsere velkomment at se antydet her med et Par Ord.

Bygningen er opført efter Planer og under Ledelse af Arkitekt Emil Jørgensen, R. af D.

I Kælderen findes foruden forskellige andre Rum et Dampopvarmningsanlæg, der, ligesom det tilsvarende Ventilationsanlæg, er udført af Firmaet Monies og Andersen under Tilsyn af Ingeniør, cand. polyt. Svend Koch. De to Lavtryksdampkedler er indrettede til Magasinfyring med Smaakul og Kulsmuld. Fra dette Anlæg føres Varmen op gennem hele den ny og den nærmest liggende Halvdel af den ældre Bygning. Ventilationen er ført op gennem Ydermuren og ender ved Tagrygningen i et Udsugningskammer og tre Wolpertske Hætter. Ligeledes findes der i Kælderen et Fodbad med Terrazzogulv og tolv støbte Cementkummer

med Afløb fra hver og med særskilte Haner for koldt og varmt Vand.

I Stuen, hvis Gulv ligger dybere end den tilsvarende Etages i det gamle Hus, medens Lofterne ligger i Flugt med hinanden, fører en Granittrappe fra Legepladsen ind i den cirka 9 Al. høje og 22 Al. brede, søjlefri Solennitetssal. I dennes Baggrund findes et fast Teater, der er indrettet af Maskinmester T. Thostrup og Teatermaler A. Wallin. Forbindelsen mellem Sal og Scene er tilvejebragt gennem to ved Siden af Prosceniet anbragte Døre, over hvilke der er indmuret en Rist til Tilførsel af Varme fra Kamre i Kælderen. Under Scenen er der et stort Rekvisitrum med Indgang i Terrainhøjden fra Gavlen mod Vest.

Fra Stuen kommer man op i Huset ad to Trapper, en Jern-Vindeltrappe i Bygningens nordvestlige Hjørne og en Trappe af lys Granit paa Skellet mellem den gamle og den ny Bygning.

1ste Sal rummer foruden et Lærerværelse otte høje og lyse Skolestuer.

Hele 2den Sal, med Undtagelse af Trappen og et Badeværelse, udgør et eneste, søjlefrit Rum, der er bestemt til Sovesal. Badeværelset, der har Vinduer ud til Legepladsen, er forsynet med hvide Mettlacherfliser til en Højde af 2½ Alen og optages af fire Karbade med Brusere, koldt og varmt Vand.

Paa 3dje Sal er der oven over Sovesalen et rummeligt Linnedkammer; her findes desuden i et særligt Aflukke Varmtvandsbeholderen. Over denne, en Etage højere, staar tre Koldtvandsbeholdere, og fra det Rum, hvori disse er anbragte, fører endelig en Trappe op til et firkantet Taarn med Platform, fra hvilken der i klart Vejr er en henrivende Udsigt over Byen, Skoven og Sundet.

Toiletrummene findes ved Granittrappens Reposer og er nutidssvarende indrettede; Reposer og Toiletrum saavelsom

Badeværelset er belagte med Terrazzogulv; der findes ved Trappen en Elevator til Befordring af Rejsegods, Vadsk o. l.

Façaden er smagfuldt, men simpelt udført i røde Sten; paa passende Steder, særlig i den smukke Vestgavl, er der anbragt Mønstermurværk.

Til Slutning skal de Haandværksmestre og Firmaer nævnes, af hvem Arbejdet er udført, forsaavidt det ikke allerede er sket i det foregaaende.

Murerarbejdet og den faglige Ledelse af hele Foretagendet har været betroet til Murermester A. V. Günther, der har været Elev paa Kollegiet. Endvidere skal vi nævne d'Hrr. Tømrermester Ant. Christensen, Snedkermester H. P. Madsen, Malermester F. Bredenbeck, Smedemester H. F. Nielsen Blikkenslager V. Kjølstad, Glarmester J. F. Pollas, Stenhuggerfirmaet Maag & Møller, Entreprenørerne V. Hoppe og Lutz Petersen, Mosaikmester Vincenzo Odorico (for Axel Prior).

Det er Kollegiet en Glæde at udtale sin Tilfredshed med Arbejdet og den Maade, det er ledet paa.

III.

Betaling, Fripladser, Legater.

1. Skolebetalingen erlægges for skolesøgende Elevers Vedkommende maanedlig forud, nemlig i Overensstemmelse med andre Skoler:

8	Kr.	for	1ste og 2den F. Kl.
10	—	«	3dje og 4de «
12	—	«	5te og 6te «
14	—	«	I. og II. stud. Kl.
16	—	«	III. og IV. «

Af to Brødre betaler den ene, af tre Brødre de to maanedlig 2 Kr. mindre. — Udmeldelse sker med fuld Maaneds Varsel. Forsømmes Skolen i længere Tid paa Grund af Sygdom, betales der for den Maaned, i hvilken Sygdommen begyndte.

2. Den aarlige Betaling for Elever, der anbringes i Internatet, er 640 Kr. som Vederlag for Undervisning, Kost, Belysning, Opvarmning, Lægehjælp og Vadsk. Dette Pensionsbeløb erlægges kvartalsvis forud. Kvartalsterminerne er: Skoleaarets Begyndelse, den 15de November, den 1ste Februar og den 15de April.

3. Den højærværdigste Hr. Biskop v. Euch raader over en Del Fripladser, der er stiftede til bedste for katolske Skandinaver, som vil gaa den studerende Vej. Reflekterende bedes henvende sig til den højærværdigste Hr. Biskop

4. Desuden er der stiftet et Legat under Navn af »St. Andreas Kollegiets Studenterlegat« til Hjælp for katolske Studenter ved Københavns Universitet. For at komme i Betragtning kræves der, at vedkommende har taget Studentereksamen fra St. Andreas Kollegiet med første Karakter.

IV.

Kollegiets Samlinger.

1. Af Bogsamlingens tre Afdelinger er især den, som staar til Lærernes Raadighed, bleven forøget med en Del nyere Værker, især Samleværker f. E. Folkenes Historie, Danmarks Riges Historie, Vor Klodes Dyr, Thesaurus linguae latinae, Encyklopädie der math. Wissenschaften, og Tidsskrifter som: Matematisk Tidsskrift A og B, Vor Ungdom,

Geografisk og Historisk Tidsskrift. — Det bemærkes, at Bøger, som laanes af de skolesøgende Elever, ikke maa beholdes længere end to Uger.

2. Den naturhistoriske Samling blev forøget dels ved Foræringer fra Kollegiets Venner, dels ved heldige Lejlighedskøb. Hr. Grosserer C. F. Andersen forærede en smuk Samling danske Oldsager: Stenhamre og Stenøkser fra Fyn og Jylland og Glasperler fra Bornholm. Et Kuld Spurvehøg-Æg er en Gave af Elev Leo Hüdepohl.

Hr. Udstedsbestyrer Kursch i Fiskenæs, Grønland, har atter beriget Kollegiets Samling med en Del interessante Genstande i Spiritus og flere udstoppede Fugle, deriblandt særlig Kongeedderfugle og en Ravn.

Desuden erhvervedes hos Naturaliehandler J. C. Jensen 12 danske eller nordiske Fugle, bl. a. Steppehøne fra Ringkøbing 1888, og Grønlandsk Falk, 39 Æg f. E. af Mellemkjove og den store Hornugle; desuden Spirituspræparater, især Fisk, f. E. Naalefisk med Unger i Hannens Pung. — Hos Konservator N. C. Helling købtes Udviklingspræparater af Vandedderkop med Reden, Injektionspræparat af Flodkrebsens Blodkarsystem. Endvidere erhvervedes i København 7 udstoppede Fugle, deriblandt »Snirkehalen«, en Art Paradisfugl og en Del udstoppede Fisk. Fra Udlandet fik Samlingen nogle værdifulde Spirituspræparater: Fordøjelseskanalen af en Due, Kyllingens Udvikling i Ægget under den 21 Dages Rugning i 5 Stadier, Nervepræparat af Eghjorten, Vandfrø, Dobbeltpræparat: Skelet og udstoppet.

3. Den fysiske Samling fik en Newtonsk Ring, som Hr. Cand. V. Berling forærede, et Apparat til at bestemme Frysepunktets Depression efter Beckmanns Metode, et Fotografiapparat med Tilbehør og en Wheatstones Bro.

Vi benytter Lejligheden til at udtale vor bedste Tak til Kollegiets Venner, som har forøget Kollegiets Samlinger ved deres Bidrag.

V.

Kollegiets Lærere.

I indeværende Skoleaar er Undervisningsfagene fordelte mellem Kollegiets Lærere paa følgende Maade:

Bestyreren: Matematik i IV. og III.

Paul Werhahn, anden Bestyrer: Religion, Latin, Græsk, Tysk, Historie i IV., Geografi og Tysk i III. og II.

August Berrenberg, Præfekt: Fysik og Regning i IV. og III., Matematik i II.

Amandus Breitung: Latin og Græsk i III., Naturhistorie i III., II. og I.

Niels Christensen: alle Fag i 1ste og 2den F. Kl.

Fritz Evers: Engelsk i IV. og III., Regning i I., Naturhistorie i IV., 6te og 5te F. Kl.

Ludvig Günther: Religion i III., II. og I., Latin og Græsk i II., Geografi i IV., Dansk i II. og I.

Josef Haas: Religion i I. og 6te F. Kl., Latin, Fransk, Tysk, Historie i I., Fransk og Geografi i 6te F. Kl., Skrivning.

Halfdan Kejser, cand. mag.: Dansk i IV. og III.

Frans Xav. Maurer: Dansk, Tysk, Regning, Historie i 5te F Kl., Geografi i 5te og 6te F. Kl., Historie i 6te F. Kl.

Ignatius Schmid, Generalpræfekt: Historie i III. og II., Matematik i I., Religion i 5te, 4de og 3dje F. Kl.

Bernhard Schraub, Præfekt: Latin, Regning i 6te F. Kl., Sang.

Carl Seppeler: alle Fag i 3dje F. Kl.

Johannes Svensson: Fransk i IV., Dansk i 6te F. Kl., Engelsk i I. og 6te F. Kl., Religion i 6te, 5te og 4de F. Kl., Tegning.

Peter Thissen: alle Fag i 4de F. Kl.

Klasselærere har været:

i IV. Kl. Paul Werhahn.
« III. « Amandus Breitung.
« II. « Ludvig Günther.
« I. « Josef Haas.
« 6te F. Kl. Bernhard Schraub.
« 5te « Frans Maurer.
« 4de « Peter Thissen.
« 3dje « Carl Seppeler.
« 1ste og 2den Kl. Niels Christensen.

Udenfor Skoletimerne underviste:

Fritz Evers i Piano og Sang.
Benedikt Fels i Stenografi.
Vald. Halling i Hornmusik.
V. Lind i Violin.

VI. Den ugentlige Fag- og Timefordeling.

Fagene	IV. st.	IV. R.	III. st.	III. R.	II.	I. st.	I. R.	6. st.	6. R.	5.	4.	3.	2.	1.	Lærer-timer.
Religion	2		2		(2)	2		(2)		3	3	(3)	6/2		15
Dansk	2+(2)		(2)	3	(2)	3		3		5	5	6	10		36
Latin	6		7		7	8		9							37
Græsk	4		5		5										14
Engelsk		(4)		4			5		(5)						9
Fransk	3		3		(3)	3		2							11
Tysk	(1)	2	2		(1)	2		3		5	5	4			23
Historie	3		2		(2)	2		2		2	2	2	1		16
Geografi	2		1		(1)	2		1		2	1	2	1		12
Matematik	5		4		5	4									18
Regning		2		(2)		(1)	3	5+(2)		5	6	6	12/2		33
Fysik		2		(2)											
Naturhistorie	2		2		(2)	2		2		1	1	1			11
Tegning				1			(1)		(1)	2					3
Skrivning										2	4	4	6		16
Sang						1		(1)		(1)	1	(1)	(1)		2
Gymnastik										2	(2)	(2)	(2)		2
Klassetimer	30	28	30	30	30	30	30	30	29	30	30	30	30	28	258

VII.

Fra Skoleaaret.

Skoleaaret 1901 – 1902 sluttede Torsdag den 3dje Juli med Præmieuddeling, hvorved følgende Elever blev hædrede: *Harald Brockdorff* med Præmien i Opførsel, *Jakob Tannenberg* med Præmien i Flid. Præmier for Fremskridt i Undervisningsfagene blev tilkendte: *Hugo Remer* i II. stud. Kl., *Valdemar Holst* i I. stud. Kl., *Bengt Lindskog* i 6te F. Kl., *Albert Hald* i 5te F. Kl., *Ove Larsen* i 4de F. Kl, *Philipp Klinken* i 3dje F. Kl., *Johan Larsen* i 2den F. Kl., *Olaf Stenersen* i 1ste F. Kl. Desuden opnaaede Præmier i Bifagene: *Frantz Wilhelm* i Musik, *Josef Bobolz* i Sang, *Charles Klint* i Tegning, *Jens Em. Jensen* og *Paul Petersen* i Skrivning, *Christian Holstein-Ledreborg* i Stenografi.

Til Studentereksamen indstilledes ved Ordrup Latin- og Realskole *Chr. Holstein-Ledreborg*, som bestod med $97^1/_3$ Points. Til IV. Kl. Hovedeksamen indstilledes ved samme Skole: *Hjalmar Christensen*, som fik $66^2/_3$ Points, *Svend Lomholdt Federsen*, som fik 69 Points, og *Jakob Tannenberg*, som fik 77 Points.

Ved den vanlige Forestilling Fastelavns Tirsdag opførtes P. Ferd. v. Scalas Skuespil »Mahrværten«. Forestillingen var forbunden med en lille musikalsk Underholdning paa Violin og Piano. — To Gange holdt Hr. Pastor *Günther* Foredrag, hvori han under Form af en Rejse gennem Peloponnes ved Hjælp af en Mængde Lysbilleder gjorde Eleverne bekendt med dette Landskab, især dog med Olympias Kunstværker. — Passionssøndag blev atter mindet ved Forevisning af Lysbilleder (de 14 Stationer) og Passionsmusik.

Mærkedage i Kollegiets ellers saa stilfærdige Liv var den 27de September, da Grundstenen til den nye Tilbyg-

ning blev lagt, og den 15de April 1903, da Kollegiets yngste Lærer, Pastor Aloysius Kohlhof efter et kort Sygeleje blev bortkaldt af Herren. Hvad Kollegiet i ham har mistet, er i faa Ord bleven sagt i anden Del af dette Program. R I. P. —

Med Glæde vil den 21de Maj, Børnenes første h. Kommunion blive mindet, og den 10de Juni, da Kollegiets nye Badeanstalt i Sundet kunde tages i Brug.

VIII.

Oversigt over de i Aarets Løb læste Pensa.

Religion.

1ste & 2den F. Kl. Knechts lille Bibelhistorie: Fortællinger fra Verdens Skabelse til Lovgivningen paa Sinaibjerg; i det ny Testament forfra til den Helligaands Nedsendelse.

3dje, 4de & 5te F. Kl. Katekismus: I. og II. Hovedstykke; Bibelhistorie: det gamle Testament.

6te F. Kl. & I. Kl. Katekismus: II. Hovedstykke; Bibelhistorie: G. T. Nr. 48—72; N. T. Nr. 56—83.

II., III. & IV. Kl. Katekismus: I. Hovedstykke; Kirkehistorie efter Dr. Dreher: Oldtiden til Kirkefædrene inkl.

Dansk.

1ste F. Kl. Undervisningen ledes efter Læse-Skrivemetoden (Lydmetoden). Naar alle Lydtegn er indøvede efter skrevne Bogstaver paa Vægtavlen, benyttes

Schneekloths ABC Anskuelses Øvelser efter særdeles stofrige Billeder; Indenad- og Udenadstavning. I andet Halvaar 3 Hjemmestile ugentlig.

2den F. Kl. Læst og tildels gentaget Schneekloths Læsebog for det andet Skoleaar; de fleste Digte lærte udenad; Korlæsning; Indenad- og Udenadstavning samt Diktat 1 Gang ugentlig. 2—3 Hjemmestile ugentlig (Afskrift). Anskuelsesundervisning 1 Gang ugentlig; kort skriftlig Gengivelse.

3dje F. Kl. Schneekloths Læsebog. En Del Digte lærte udenad. De vigtigste Ordklasser er indøvede; lidt Sætningslære efter Rosenstands Grammatik. 2 Hjemmestile ugentlig (Afskrift og Diktat).

4de F. Kl. Læst de 2 første Afsnit i Storps Læsebog; en Del Digte lærte udenad. Gennemgaaet Navneord, Kendeord, Tillægsord, Talord, Bøjningsmønstre og den enkelte Sætning efter Andersens kortfattede Grammatik. 2 Hjemmestile ugentlig.

5te F. Kl. Andersens kortfattede Grammatik fuldstændigt; Ordklasserne og Sætningslæren indøvede. En Del Digte og Salmer lærte udenad. Stavelsernes Deling og Interpunktionslæren. Læst 3dje og 4de Afsnit i Storps Læsebog. 2 Hjemmestile ugentlig.

6te F. Kl. Læst Prosastykkerne, 1ste—4de Afsnit; Digtene Nr. 291—361 i Essers Læsebog. Gennemgaaet 4de Del i Rosenstands elem. Gram. og gentaget Andersens Kort. Gram. 6 Fædrelandssange og en Del Digte lærte udenad. 1 Stil ugentlig.

I. & II. Kl. Efter Schneekloths Sproglære er mundtlig gennemgaaet det vigtigste af Ordklasserne og Sæt-

ningslæren. Øvelser i Analyse, Retskrivning og Interpunktion. Læst i Essers Læsebog Prosa-Afsnittene 5—10 inkl. (med enkelte Udeladelser) samt nogle episke Digte. Een Gang ugentlig Oplæsning, bl. a. af »Odyssevs's Rejser og Eventyr« efter Morten Pontoppidan. 1 Stil ugentlig.

III. & IV. Kl. Der er gennemgaaet Holberg: Jeppe paa Bjerget; Den Stundesløse. Wessel: Kærlighed uden Strømper (i Udtog). Oehlenschläger: Hakon Jarl. Blicher: Ak hvor forandret! Pal. Müller: Abels Død. H. C. Andersen: Mit Livs Eventyr, Kap. 1 og 2 (med Forbigaaelser). Chr. Winther: Fjeldvandring ved Badet. Goldschmidt: Auromche Nattergal. Hostrup: Intrigerne. Desuden en Del Smaastykker efter S. Müllers Haandbog. — Tre Stile om Maaneden. Realisterne har desuden i særlige Timer læst Ordføjningslæren og repeteret Formlæren efter K. A. Schneekloths Sproglære. Analyse efter S. Müllers Haandbog.

Latin.

6te F. Kl. Latinsk Elementarbog af J. Haas, I. Afd. helt igennem. Det tilsvarende af Madvigs Grammatik. 2 Hjemmestile ugentlig.

I. stud. Kl. Latinsk Elementarbog af J. Haas, II. Afd. gennemgaaet til Side 59. Formlæren afsluttet og det vigtigste af Kasuslæren efter Madvigs Grammatik. Læst Cornelius Nepos: Miltiades, Aristides, Cimon, Lysander, Iphicrates. Lært udenad Aristides.

II. stud. Kl. Der er anvendt megen Tid paa Gentagelse af det i de forrige Aar læste. Af Linderstrøm-Langs Syntax er gennemgaaet Side 1 til 60; af samme Forfatters Stiløvelser er oversatte Numrene 1—94, 104—108, 115—117, 123, 124, 130—132. Læst Cæsar de bello Gallico I. 1—20; som Indledning hertil er bleven oplæst Lobedanz & Giersing: Cajus Julius Cæsar, Side 1—142. 2 Hjemmestile ugentlig.

III. stud. Kl. Moduslæren helt gennemgaaet. Formlærens Hoveddele repeterede. — Læst Cæsar de bello Gall. I. 25—53; V. 24—58. Ovid, Metamorph. og Fasti (273 Vers).

IV. stud. Kl. Repeteret næsten hele Gram.; Iversens Stiløvelser S. 100—108, 121—168. — Læst Cicero in Catil. I.—IV.; Ovid Metamorph., udvalgte Stykker (i alt 896 V.); repeteret Cæsar de bello Gall. II. V. 2 Hjemmestile ugentlig og flere Stile paa Skolen.

Græsk.

II. stud. Kl. Fr. Weilbachs Græsk Formlære §§ 1—59. Af Schenkls Elementarbog oversat Nr. 1—123. 1 Hjemmestil ugentlig.

III. stud. Kl. Formlæren fra verba contracta gennemgaaet og hele Formlæren repeteret. Oversat af Schenkls Elementarbog Nr. 155—201 og 10 andre Stykker. — Læst Xenophon, Anabasis (ed. Schenkl), Kyros' Rustninger — Toget mod Kongen — Slaget ved Kunaxa (101 §§). 1 Hjemmestil ugentlig.

IV. stud. Kl. Repeteret hele Formlæren, gennemgaaet Kasuslæren og det vigtigste af Moduslæren. Læst Xenophon, Anabasis 1. Bog. Homer, Odysse I., II., 1—79, (i alt 532 V.). Hver 14de Dag 1 Hjemmestil.

Fransk.

6te F. Kl. Ploetz's Elementarbog, Lektie 1—35. 1 Hjemmestil ugentlig.

I. stud. & R. Kl. Ploetz's Elementarbog, Lektie 1—60. 1 Hjemmestil ugentlig.

II. og III. stud. & R. Kl. Af Jungs Grammatik Formlæren indtil § 100 (Adverb.); repeteret det forrige Aars Pensum. Læst i Jean Pios franske Læsebog de 50 første Sider. 1 Hjemmestil ugentlig.

IV. stud. Kl. Af Jungs Grammatik §§ 1—110 (Syntaks); Læst i Jean Pios første Afdeling Nr. 1—17. 1 Hjemmestil ugentlig.

Engelsk.

6te F. Kl. Eibe, 100 Timer i Engelsk, 1—50de Time. 2 Hjemmestile ugentlig.

III. og IV. R. Kl. Løkke, eng. Grammatik, Syntaks. Boysen, Digte. Listow, Udvalg af eng. Forf., I. Hefte S. 1—81. Sunbeam stories: A trap to catch a sunbeam. Old Jolliffe. Only. 2 Hjemmestile ugentlig af Listows eng. Stileøvelser.

Tysk.

3dje F. Kl. Kaper og Simonsens Læsebog for de første Begyndere, forfra indtil Nr. 36. 2 Hjemmestile ugentlig.

4de F. Kl. Forrige Aars Pensum gentaget og indøvet. Formlæren efter Kapers Skema Side 1—18. Kaper og Simonsens Læsebog, fra 37—60. Nogle Digte lærte udenad. 2 Hjemmestile ugentlig. Oversættelser fra Tysk til Dansk.

5te F. Kl. Den tyske Formlære afsluttet. Oversat af Holbech og Petersens Materialier Nr. 1—15, af Kaper og Simonsens Læsebog Nr. 50—100. En Del Vers lærte udenad. 2 Hjemmestile ugentlig.

6te F. Kl. Kapers tyske Gram. indtil § 100. Oversat af Holbech og Petersens Materialier Side 18—32. Kaper og Simonsens Læsebog. En Del Vers lærte udenad.

I. og II. stud. & I. R. Kl. Kaper, forfra indtil de sammensatte Verber. Oversat af Holbech og Petersens Materialier S. 30—50. Bones Læsebog. En Del Vers lærte udenad.

III. og IV. stud. og R. Kl. Gennemgaaet Syntaksen efter Kapers større Grammatik og repeteret flere Dele af Formlæren. Læst Hauff, das Bild des Kaisers; Chamisso, Peter Schlemihl; Droste Hülshoff, Bilder aus Westfalen; Schiller, Wilhelm Tell. 1 Hjemmestil om Maaneden.

Historie.

2den F. Kl. I. Ottosens Børnenes Fædrelandshistorie gennemgaaet og tildels genfortalt indtil Kristian I.

3dje F. Kl. I. Ottosens Børnenes Fædrelandshistorie fra Kristian I. indtil Kristian IX. i Udvalg.

4de F. Kl. I. Ottosens Børnenes Verdenshistorie indtil Folkevandringen; om enkelte Personer, Sagn og Begivenheder blev fortalt udførligere.

5te F. Kl. I. Ottosens Børnenes Verdenshistorie fra Reformationen Bogen ud.

6te F. Kl. Oldtiden efter Blochs Lærebog.

I. stud. & R. Kl. Middelalderen efter Blochs Lærebog.

II. & III. stud. & R. Kl. Den nyeste Tid efter Blochs Lærebog II., Side 116 Bogen ud.

IV. stud. & R. Kl. Gentaget det hele fra Romernes Historie efter Bloch.

Geografi.

2den F. Kl. N. C. Roms ny Geografi: Land og Vand, Verdens Hjørner, Landets Overflade, hele Jylland.

3dje F. Kl. N. C. Roms ny Geografi: Danmark, Sverrig, Norge og Rusland.

4de F. Kl. N. C. Roms ny Geografi: hele Europa.

5te F. Kl. N. C. Roms ny Geografi: Asien, Afrika, Amerika, Australien.

6te F. Kl. P. Dahlbergs Geografi Nr. 1: Jordens Form, Størrelse og Befolkning. Europa indtil Mellemeuropas Naturforhold.

I. stud. & R. Kl. P. Dahlberg Nr. 1. Side 50—130 (største Del af Europa, Asien og Afrika).

II. og III. stud & R. Kl. P. Dahlberg Nr. 1 Side 45—91.

IV. stud. & R. Kl. Gennemgaaet og gentaget hele P. Dahlbergs Geografi Nr. 1.

Regning.

1ste F. Kl. Talkredsen 1—20. Tallenes Dannelse, Opløsning og Benævnelse; Sammenlægning og Fradragning med benævnte og ubenævnte Tal; skriftlig og mundtlig Indførelse i Talkredsen 20—100. Deling af Tallene i Tiere og Enere. Tælling indtil 100 frem og tilbage. I 2det Halvaar 2 Hjemmestile.

2den F. Kl. Sammenlægning og Fradragning ogsaa med flercifrede Tal. Hele Tabellen fremstillet og anskueliggjort paa Vægtavlen. Deling af hele Tal og med Rester. 2 Hjemmestile ugentlig.

3dje F. Kl. Gennemgaaet Chr. Hansens Regnebog I Del fra Side 12—35: Tallæsning og Talskrivning; den lille og den store Tabel; Sammenlægning og Fradragning, Gangeregning og Deling i ubenævnte Tal; Sammenlægning og Fradragning i benævnte Tal. I Begyndelsen af hver Time tilsvarende Hovedregningsopgaver. 2 Hjemmestile ugentlig.

4de F. Kl. Hansen I. Del fra Side 35 Bogen ud: Gangeregning, Deling med benævnte Tal. — Hansen II. Del fra Side 1—12: Brøks Sammenlægning og Fradragning. Hovedregning: den store Tabel; lettere Stykker med hele Tal og Brøk. 2 Hjemmestile ugentlig.

5te F. Kl. Hansen II. Del fra S. 12—40: Brøks Gangeregning og Deling med hele Tal, Brøk og blan-

dede Tal. Hovedregning: tilsvarende lettere Stykker. 2 Hjemmestile ugentlig.

6te F. Kl. Hansen II. Del fra Side 50 Bogen ud: Udmaaling af Flader og Legemer; det metriske System. Hansen III. Del forfra indtil Procentregning. Hovedregning efter Hansens Hovedregningsopgaver. 1 Hjemmestil ugentlig.

I. stud. & R. Kl. Hansen III. Del: Sammensat Forhold og Procentregning. Desforuden endnu for Realisternes Vedkommende: Udmaaling af Flader. 1 Hjemmestil ugentlig.

III. & IV. R. Kl. Areal, Volumen, Logaritmer og sammensat-Rentesregning. 1 Hjemmestil ugentlig.

Matematik.

I. stud. & R. Kl. Aritmetik: de 4 Grundoperationer og Potenser med hele positive Eksponenter efter Bardeys Øvelsesbog I—X. Plangeometri: Vinkler, parallelle Linier efter Jul. Petersens Lærebog. 1 Hjemmestil ugentlig.

II. stud. & R. Kl. Aritmetik: Potenser med negative Eksponenter. Ligninger med een og flere ubekendte (J. Petersens Aritmetik og Algebra Side 48—70). Plangeometri: Trekanterne, Cirklen, Firkanterne efter samme Forfatters Lærebog. 1 Hjemmestil ugentlig.

III. stud. & R. Kl. Rodstørrelser, Potenser med brudne Eksponenter, imaginære Størrelser, kvadratiske Ligninger og Rækker efter Jul. Petersen. Geometri:

Ligedannethed, den retvinklede Trekant, et Punkts Potens, Cirkelperiferiens Deling og Længde efter Jul. Petersen.

IV. stud. Kl. Aritmetik: Rækker, Logaritmer, eksponentielle Ligninger, sammensat Rentesregning og Talteorien. Geometri: Fladeindhold og Figurers Deling og Forvandling efter Jul. Petersen. Repeteret hele Geometrien og Algebraen. Løst en Del Eksamensopgaver. I Hjemmestil ugentlig.

Naturlære.

III. & IV. R. Kl. Varmelære, Magnetisme og Elektricitet efter Prytz.

Naturhistorie.

3dje & 4de F. Kl. Pattedyrene og Fuglene. Nogle Planter gennemgaaede.

5te F. Kl. Zoologi: Krybdyrene indtil Krebsdyrene (Side 29—43). Botanik: Almindelig Plantebeskrivelse, 1ste—5te Linneiske Klasse (S. 57—68 i Erslev og Feddersen, naturh. Lærebog).

6te F. Kl. Zoologi: Mennesket. Pattedyrene indtil Hovdyrene, efter Lütken, Dyreriget Nr. 2. Botanik: gennemgaaet enkelte Planter, især Foraarsplanter. Warming, Plantelivet, S. 1—25.

I. stud. & R. Kl. Zoologi: Fra Aberne indtil Gumlerne ved Lütken, Dyreriget N. 2. Botanik: Gennemgaaet Hovedformerne af henved 14 Familier af Frikronbladede og Helkronede, efter Frydes Skole-

flora. En Del Planter bestemte, Warming, Plantelivet, gennemgaaet S. 1—20.

II. & III. stud. & R. Kl. Zoologi: om Menneskets Legemsbygning, Lütken, S. 1—16, om Fiskene, S. 144—170. Botanik: om Enkimbladede, Nøgenfrøede og Karlønboplanter efter Poulsen, Lærebog i Botanik, S. 138—163. Mange Familier af de Tokimbladede repeterede.

IV. stud. & R. Kl. Afsluttet og repeteret Lütken, Dyreriget Nr. 2 og V. A. Poulsen, Lærebog i Botanik.

Skrivning.

Lodret Skrift. Alle store og smaa Bogstaver efter Forskrifter paa Vægtavlen. Øvelser i Sammenskrift og Taktskrivning. I de højere Klasser Øvelser i Rundskrift.

Tegning.

Tegneundervisningen er i alle Klasser ledet efter Carrots Tegnebøger.

Stenografi.

Fakultativ Undervisning efter S. Agerholm og Chr. Christiansens Lærebog i Gabelsbergers Stenografi hver Søndag i to Hold.

Sang.

I laveste Hold Sange efter den danske Skoles Sangbog. I andet Hold Nodelæsning og Tonearterne. Ind-

øvelse af Sange efter V. Sannes Fædrelandssange. Kirkekoret: nogle Elever øvedes i firstemmig blandet Korsang.

IX.

Kollegiets danske Elever.

1902—1903.

(De med * betegnede Elever er udskrevne i Skoleaarets Løb.)

IV. stud. Kl.	Eggert Bonnesen, Holte.
	Harald Brockdorff, Aarhus.
	*Walther Wewers, Meppen.
IV. R. Kl.	Paul Gregersen, Ordrup.
III. stud. Kl.	Gustav Carlsen, Ordrup.
	Georg Holler, København.
	Adolf Müller, København.
III. R. Kl.	Carl Andersen, København.
	Reginald Bigler, København.
	Martial Weber, København.
II. stud. Kl.	Ejnar Jeppesen, Ordrup.
	Edvard Kursch, Grønland.
	Ditlef v. Zepelin, Ordrup.
I. stud. Kl.	Percy Bigler, København.
	Frederik Gunnarsson, Reykjavik.
	Jens Jensen, Helsingør.
	Bengt Lindskog, Kristiania.
	Marius Mikkelsen, Ordrup.

Carl Plum, Ordrup,
Alfred Vestergaard, København.

I. R. Kl. *William Buck-Friis, København.
*Ernst Larsen, Ordrup.
*Jacques Nielsen, København.
Peter Nielsen, Ordrup.
*Johannes Olsen, Ordrup.
Frederik Stark, Aarhus.
*Camillo Weigand, Gentofte.

6te F. Kl. Otto Brockdorff, Aarhus.
Kaj Christiansen, København.
Robert Gaber, København.
Albert Hald, Struer.
Alfred Hansen, København.
Johannes Jensen, København.
Charles Klint, Ringsted.
Klas Lindskog, Kristiania.
Kaj Crone, Ordrup.
Svend Jahnsen, Ordrup.
Jørgen Jørgensen, Skovshoved.
Herman Madsen, Ordrup.
Adolf Mortensen, Ordrup.
Peter Ottosen, Ordrup.
Herman Petersen, Ordrup.
Edmud Rasmussen, Ordrup.
Knud Sigvartsen, Ordrup.

5te F. Kl. Kaj Andersen, Hinnerup.
Carl Bantz, Ordrup.
Ib Bille-Hansen, Ordrup.
Nikolaj Bille-Hansen, Ordrup.
Louis Carlé, Ordrup.
*Valdemar Hansen, Ordrup.

Emil Jensen, Ordrup
Oluf Jørgensen, København.
Ove Larsen, Ordrup.
Johannes Lund, Ordrup.
Ludvig Mariboe, København.
Ove Petersen, Ordrup.
Niels Peter Thorlin, Ordrup.
Sigmund Vogel, Ordrup.
Vilhelm Willems, Ordrup.

4de F. Kl. Frode Andersen, Hinnerup.
*Valdemar Beck-Hansen, Ordrup.
Lionel Bigler, København.
Kaj Buntzen, Ordrup.
Harald Christensen, Ordrup.
Kenno Dahlerup, Ordrup.
Rudolf Hansen, Ordrup.
Knud Jahnsen, Ordrup.
Iver Jensen, Ordrup.
Carl Jørgensen, Ordrup.
Edmund Junker, Ordrup.
Holger Lund, Skovshoved.
Niels Nordencrone, Ordrup.
Johannes Petersen, København.
Leo Petersen, Ordrup.
Valdemar Rasmussen, Ordrup.
Hugo Sommer, Ordrup.
Heinrich Wilhelm, Fritsla (Sverrig).

3dje F. Kl. Erik Bredholt, Lindaa.
Harry Crone, Ordrup.
Johannes Larsen, Ordrup.
Aage Munck, Ordrup.
Sofus Nordencrone, Ordrup.
Paul Petersen, Ordrup.

Vilhelm Petersen, Ordrup.
*Vilhelm Schiøtt. København.
Raymond Weber, København.
Albert West, Ordrup
John Wilhelm, Fritsla (Sverrig).

2den F. Kl. Axel Andersen, København.
Holger Jensen, Ordrup.
Hans Kønigsberg, Ordrup.
Axel Nielsen, Ordrup.
Georg Ottosen, Ordrup.
Kaj Ovesen, Aarhus.
*Bror Steglich, København.
Olaf Stenersen, Ordrup.
Harry Vilhelmsen, Ordrup.

1ste F. Kl. Carl Buntzen, Ordrup.
Artur Greis, Ordrup.
Christian Hansen, København.
Louis Islin, Ordrup.
Hugo Larsen, Ordrup.
Valdemar Madsen, Ordrup.
Carl Ormstrup, Skovshoved.
Harry Pajonceck, Ordrup.
Harry Rasmussen, Ordrup.

De danske Elevers samlede Tal 106.

X.

Bogfortegnelse for næste Skoleaar.

1ste F. Kl. Sidste Udgave af Schneekloths ABC-Bog for det første Skoleaar (nyeste Retskrivning, lodret Skrift).

2den F. Kl. Knecht, lille Bibelhistorie. Schneekloth, dansk Læsebog for det andet Skoleaar. Ottosen, Børnenes Fædrelandshistorie. N. C. Rom, ny Geografi. Larsen, Regnebog I. Hæfte. Den danske Skoles Sangbog.

3dje F. Kl. Knecht, lille Bibelhistorie. Deharbe, lille Katekismus. Schneekloth, dansk Læsebog for det tredje Skoleaar. Ottosen, Børnenes Fædrelandshistorie. Rom, ny Geografi. Hansen, Regnebog I. Den danske Skoles Sangbog.

4de F Kl. Knecht, lille Bibelhistorie. Deharbe, lille Katekismus. Storp, dansk Læsebog I. Rosenstand, elementær Grammatik. Andersen, dansk Sproglære Nr. 3. Kaper og Simonsen, tysk Læsebog for Begyndere. Kaper, Skema til den tyske Formlære. Ottosen, Børnenes Verdenshistorie. Rom, ny Geografi. Hansen, Regnebog I. og II. Den danske Skoles Sangbog.

5te F. Kl. Knecht, lille Bibelhistorie. Deharbe, lille Katekismus. Storp, dansk Læsebog II. Rosenstand, elementær Grammatik. Andersen, dansk Sproglære Nr. 3 Kaper og Simonsen, tysk Læsebog for Begyndere. Kaper, Skema. Holbech og Petersen, Materialier. Ottosen, Børnenes Verdenshistorie. Rom, ny Geografi. Rom, Atlas Nr. 4. Poulsen, lille Plantelære. Erslev-Feddersen, naturhistorisk Lærebog. Hansen, Regnebog II. Sanne, Fædrelandssange.

Mellemsk. 1ste Kl. Schuster, Bibelhistorie. Deharbe, store Katekismus. Esser, dansk Læsebog. Rosenstand, elementær Grammatik. Eibe, 100 Timer i Engelsk. Kaper og Simonsen, tysk Læsebog for Begyndere. Kaper, tysk Grammatik. Holbech og Petersen, Materialier, Bloch,Historie I. Dahlberg, Geografi I. Rom, Atlas Nr. 4. Lütken, Dyreriget. Warming, Botanik. Hansen, Regnebog II. og III. Sanne, Fædrelandssange.

I. stud. og R. Kl. Schuster, Bibelhistorie. Deharbe, Katekismus. Esser, dansk Læsebog. Fr. Ingerslev, dansk Sproglære. Bone, tysk Læsebog. Kaper, tysk Grammatik. Et tysk Leksikon. Holbech og Petersen, Materialier. Ploetz, fransk Elementarbog. Bloch, Historie I. Dahlberg, Geografi I. Rom, Atlas Nr. 4. Lütken, Dyreriget. Warming, Botanik. Hansen, Regnebog III. Petersen, Aritmetik I. og Plangeometri. Sanne, Fædrelandssange. — Stud.: Madvig, lat. Grammatik. Haas, lat. Elementarbog. Nepos (Teubner). Et lat. Leksikon. — Real.: Eibe, 100 Timer i Engelsk.

II. stud. og R. Kl. Schuster, Bibelhistorie. Deharbe, Katekismus. Esser, dansk Læsebog. Fr. Ingerslev, dansk Sproglære. Bone, tysk Læsebog. Kaper, tysk Grammatik. Holbech og Petersen, Materialier. Et tysk Leksikon. Ploetz, Fransk Elementarbog. Bloch, Historie II. Dahlberg, Geografi I. Rom, Atlas N. 4. Lütken, Dyreriget. Warming, Botanik. Petersen, Aritmetik I. og Plangeometri — Stud.: Linderstrøm-Langs lat. Syntaks og Stiløvelser. Nepos. Cæsar, Bell. gall. (Teubner). Et lat. Leksikon. Fr. Weilbach, græsk Formlære. Schenkl,

græsk Øvelsesbog. — Real.: Sunbeam Stories. Et eng. Leksikon. Weisz, Fysik. Hansen, Regnebog III. Larsen, Logaritmetabel.

III. stud. og R. Kl. Schuster, Bibelhistorie. Deharbe, Katekismus. Sigurd Müller, Haandbog i dansk Litteraturhistorie. Schneekloth, dansk Sproglære. Bone, tysk Læsebog. Holbech og Petersen, Materialier. Kaper, tysk Grammatik. Et tysk Leksikon. Jung, fransk Grammatik og franske Stiløvelser. Pio, fransk Læsebog. Et fransk Leksikon. Bloch, Historie II. Dahlberg, Geografi I. Rom, Atlas Nr. 4. Lütken, Dyreriget. Poulsen, Botanik. Petersen, Aritmetik I. II. III. og Plangeometri. — Stud.: Linderstrøm-Langs lat. Syntaks. Cæsar, Bell. gall. (Teubner). Ovid, Metamorph. (Bone). Et lat. Leksikon. Fr. Weilbach, græsk Formlære. Schenkl, Chrestomathie. — Real.: Løkke, eng. Grammatik. Sunbeam Stories. Boysen, eng. Digte. Listow, Stiløvelser Nr. 2. Et eng. Leksikon. Prytz, Naturlære. Hansen, Regnebog III. Lomholt, Eksamensopgaver. Larsen, Logaritmetabel.

IV. stud. og R. Kl. Schmitz, lille Apologetik. Sigurd Müller, Haandbog. Schneekloth, dansk Sproglære. Kaper, tysk Grammatik. Et tysk Leksikon. (De tyske Forfattere vil senere blive opgivne). Jung, fransk Grammatik og franske Stiløvelser. Pio, fransk Læsebog. Et fransk Leksikon. Bloch, Historie I. og II. Dahlberg, Geografi I. Lütken, Dyreriget. Poulsen, Botanik. Petersen, Aritmetik og Plangeometri. Larsen, Logaritmetabel. (De latinske og græske Forfattere vil senere blive opgivne). Realisterne har de samme Bøger som i III. Real. Kl.

XI.

Forskellige Meddelelser.

1. Med Hensyn til smitsomme Sygdomme gælder paa Kollegiet de samme Regler, som er vedtagne af de højere Privatskoler i København. Især gøres opmærksom paa, at en Elev, i hvis Hjem der har været en eller anden smitsom Sygdom, ikke maa vende tilbage til Skolen, førend Lægen har attesteret, at dette kan ske uden Fare.

2. Da det er af stor Betydning baade for Opdragelsen og for Undervisningen, at Skolearbejdet gaar sin jævne, stadige Gang uden Afbrydelser, bør Forældrene saa vidt muligt ikke fordre deres Børn fritagne uden skellig Grund. Naar en Elev ved Sygdom eller af anden Grund er forhindret i at komme i Skole, bør Grunden til Udeblivelsen hurtigst muligt meddeles Skolen.

3. Ferierne i næste Skoleaar er fastsatte saaledes: Sommerferie fra 3dje Juli til 27de August — Juleferie fra 24. December til 3dje Januar — Paaskeferie fra 30te Marts til 6te April — Pinseferie fra 21de Maj til 25de Maj. Andre Ferier har Skolen ikke. Enkelte Fridage bliver meddelte i Skoleaarets Løb.

4. Skolens aarlige Eksaminer afholdes i Dagene den 23de Juni til 1ste Juli. Disciplene i de 4 laveste Klasser overhøres i Fællesskab, alle andre overhøres enkeltvis. Torsdag den 2den Juli Kl. 10 afsluttes Skoleaaret med Præmieuddeling og en Højtidelighed i Kirken, hvortil Elevernes Forældre og Kollegiets Venner venligst indbydes.

5. Det ny Skoleaar begynder Torsdag den 27de

August Kl. 9 med Indledningstale i Kirken. Ny Elever bedes indmeldte inden Midten af August Maaned. Bestyreren eller hans Stedfortræder træffes hver Dag paa Kollegiet, bedst om Formiddagen indtil Kl. 1.

Jos. Droste, Bestyrer.

St. Andreas Kollegiet, den 11. Juni 1903.

Schulnachrichten über die deutsche Abteilung am St. Andreas Kolleg.

Übersicht über die gelösten Lehraufgaben.

Ober-Tertia.

Religionslehre. Die Lehre von der Sünde, den Tugenden, der Gnade und den Sakramenten.

Deutsch. Repetitionen aus der Satzlehre. Anleitung zur Anfertigung der Aufsätze und Besprechung der häuslichen Arbeiten (Erzählung, Beschreibung, Schilderung etc., vieles auch im Anschluss an die Lektüre). Gelesen und erklärt wurden namentlich poetische Stücke, u. a. Schillers »Jungfrau von Orleans« und »Das Lied von der Glokke«. Im Zusammenhang damit Belehrungen aus dem gesamten Gebiete der Poetik. Auswendiglernen und Vortragen von grösseren Partieen des genannten Dramas.

Latein. Caesar, bellum Gallicum III. VI. 1—18; 26—44. Ovid, Metamorphosen nach einem Kanon. Erklärung und Einübung des daktylischen Hexameters. Auswendiglernen einzelner Stellen. Im Anschluss an die Caesarlektüre Ergänzungen der Syntax, besonders der Tempus- und Moduslehre. Wöchentlich 2 schriftliche Übersetzungen ins Lateinische aus Schultz-Weisweiler, Aufgabensammlung; 5 schriftliche Übersetzungen aus dem Lateinischen ins Deutsche.

Griechisch. Xenophon, Anabasis I. mit Auswahl, II. 1—4,11. III. 1—4,9. IV. 1. 2. Anleitung zur Vorbereitung. Abschluss der Formenlehre; besonders Verba auf mi und unregelmässige Verba; syntaktische Unterweisungen im Anschluss an die Lektüre. Wöchentlich eine schriftliche Übersetzung aus Schenkl, Elementarbuch.

Französisch. Die unregelmässigen Zeitwörter; der Gebrauch von avoir und être zur Bildung der umschriebe-

nen Zeiten. Sprechübungen und alle 8 Tage eine schriftliche Übersetzung ins Französische.

Geschichte. Neuere Geschichte von Anfang des spanischen Erbfolgekrieges bis zum Pariser Frieden 1815 unter besonderer Berücksichtigung der preussischen Geschichte.

Erdkunde. Physische und politische Erdkunde Deutschlands und der deutschen Schutzgebiete.

Mathematik. a) Arithmetik: Gleichungen ersten Grades mit einer und mehreren Unbekannten. Potenzen mit ganzzahligen Exponenten. Wurzelrechnung. Bardeys Aufgabensammlung.

b) Geometrie: Flächengleichheit von Figuren. Berechnung der Fläche geradliniger Figuren. Ähnlichkeitslehre. Nach Mehler. Konstruktionsaufgaben.

Naturkunde. Zoologie: Affen bis Paarhufer nach dem Lehrbuch. Botanik: Die wichtigsten Familien der Einkeimblätterigen, der Nadelhölzer, der Gefässkryptogamen; viele Frei- und Verwachsenkronblätterige. Im Anschluss an das Lehrbuch.

Unter-Tertia.

Religionslehre. Vereinigt mit III. a.

Deutsch. Überblick über die wichtigsten der deutschen Sprache eigentümlichen Gesetze. Erklärung prosaischer und poetischer Lesestücke. Belehrungen über die poetischen Formen und Gattungen zur Erläuterung des Gelesenen. Auswerdiglernen und Vortragen von Gedichten. Zahlreiche Aufsätze.

Latein. a) Grammatik: Wiederholung und Ergänzung der Kasuslehre: Hauptregeln der Tempus- und Moduslehre. Übungen im mündlichen und schriftlichen Übersetzen aus dem Deutschen nach Weisweilers Aufgabensammlung.

b) Lektüre: Caesar, de bello Gallico I. II. Übung im Konstruieren. Vokabelnlernen.

Griechisch, nach Curtius-Hartel, Schulgrammatik, Lautlehre, Flexionslehre bis Flexion der Konsonantstämme § 1 – 195.

Lese- und Übersetzungsübungen nach Schenkls Griechischem Elementarbuch, Üb. 1 – 156. Wöchentlich eine schriftliche Hausaufgabe nach genanntem Übungsbuch.

Französisch, nach Plötz, Elementarbuch (Ausg. B. in allen 3 Teilen (1. Lesebuch, 2. Elementar-Grammatik, 3. Übungen bis Nr. 48.)

Geschichte. Übersicht über die griechische Geschichte bis zum Tode Alexanders des Grossen nebst Ausblick auf die Diadochenreiche. Römische Geschichte bis zum Tode des Augustus. Die wichtigsten orientalischen Kulturvölker.

Erdkunde. Physische und politische Erdkunde von Europa mit Auschluss von Deutschland. Entwerfen von einfachen Kartenskizzen.

Mathematik. Arithmetik: Die vier Grundrechnungen. Gleichungen ersten Grades mit einer Unbekannten. Nach Müller-Kutnewskys Aufgabensammlung A i. — Geometrie: Erweiterung der Dreieckslehre. Lehre von den Parallelogrammen und dem Kreise.

Naturkunde. Vereinigt mit III. a.

Quarta.

Religionslehre. Vereinigt mit III. a.

Deutsch. Wiederholung der Formenlehre. Lehre vom einfachen und zusammengesetzten Satze. Das Wichtigste aus der Wortbildungslehre. Rechtschreibeübungen. Zahlreiche Aufsätze. Erklärung von Gedichten und Pro-

sastücken. Übungen im Nacherzählen sowie im verständnisvollen Vortragen von Gedichten.

Latein. a) Wiederholung der Formenlehre. Das Wesentliche aus der Kasuslehre im Anschluss an Musterbeispiele. Syntax des Verbums nach Bedürfnis. Zahlreiche schriftliche Übersetzungen aus dem Deutschen ins Lateinische als Haus- oder Klassenarbeiten.

b) Lektüre: Nepos, einige Feldherren.

Französisch. Die regelmässige Konjugation und die Hülfsverben avoir und être mit Ausnahme des Konjunktivs, Geschlechtswort, Teilartikel, Deklination des Hauptworts unter Berücksichtigung der wichtigsten Unregelmässigkeiten, Eigenschaftswort. Veränderlichkeit und Steigerung desselben, Zahlwörter, Fragesatz nach dem Elementarbuch von Plötz-Kares, Kap. 1—27. Übungen im Lesen, Rechtschreiben und Sprechen. Schriftliche Übersetzungen aus dem Französischen und Diktate. Aneignung eines mässigen Wortschatzes.

Geschichte. Vereinigt mit III. b.

Erdkunde. Vereinigt mit III. b.

Rechnen und Mathematik. a) Rechnen. Dezimalrechnung. Einfache und zusammengesetzte Regeldetri mit ganzen Zahlen und Brüchen. Prozentrechnungen. (Einfachere Verteilungsrechnungen.) Nach Féaux, Rechenbuch.

b) Planimetrie. Flächen- und Körperberechnungen nach Féaux. Lehre von den Geraden u. Winkeln, Sätze über die Parallelen. Kongruenz der Dreiecke, die im Lehrbuche angegebenen Übungen. Lehrs. 1—23 nach Müller, Die Mathematik auf den Gymnasien und Realschulen.

Naturkunde. Vereinigt mit III. a.

Zeichnen. Vereinigt mit V.

Quinta.

Religionslehre. Katechismus: Erstes Hauptstück, vom Glauben. Biblische Geschichte: Altes Testament, zweite Hälfte.

Deutsch. Formenlehre. Das Wichtigste aus der Satzlehre. Rechtschreibe- und Interpunktionsübungen in wöchentlichen Diktaten. Mündliches Nacherzählen und kleinere schriftliche Arbeiten. Erklärung von prosaischen und poetischen Lesestücken. Übungen im sinngemässen Lesen und Vortragen von Gedichten.

Latein. Wiederholung der regelmässigen Formenlehre, die Deponentia, die unregelmässigen Verba, die Adverbien und Präpositionen. Erweiterung des Wortschatzes. Einige wichtige syntaktische Regeln, wie über Acc. c. inf., Particip. Conjunct., Abl. abs. Zahlreiche schriftliche Arbeiten.

Geschichte. Bilder aus der alten Geschichte und Sage.

Erdkunde. Wiederholung der mathematischen und physischen Erdkunde. Weitere Einführung in das Verständnis des Globus und der Karten. Einzelnes aus der Erdkunde Europas.

Rechnen. Teilbarkeit der Zahlen. Gemeine Brüche und Dezimalbrüche. Einfache Aufgaben der Regeldetri. Die deutschen Masse, Gewichte und Münzen.

Naturbeschreibung. Im Winter: Lurche und Fische. Im Sommer: Beschreibung einiger Blütenpflanzen.

Schreiben. Übung nach Vorschriften des Lehrers.

Zeichnen. Nach Vorlagen. Leichtere Blattformen und Figuren.

Singen. Notenkenntnis und Einübung ein- und zweistimmiger Lieder.

Sexta.

Religionslehre. Katechismus: Das erste Hauptstück, vom Glauben. Biblische Geschichte: Altes Testament, von König Saul angefangen.

Deutsch. Redeteile, starke und schwache Flexion; der einfache Satz. Lesen von Gedichten und Prosastücken. Mündliches Nacherzählen. Auswendiglernen und Vortragen von Gedichten. Zahlreiche Rechtschreibeübungen und leichtere Aufsätze.

Latein. Regelmässige Formenlehre unter Ausschluss der Deponentia. Aneignung eines angemessenen Wortschatzes. Einige elementare syntaktische Regeln. Regelmässige mündliche und schriftliche Übungen im Übersetzen.

Geschichte. Bilder aus der neueren Geschichte und dem Sagenschatze der Griechen.

Erdkunde. Grundbegriffe der physischen und mathematischen Erdkunde. Anleitung zum Verständnis des Globus und der Karten. Deutschland.

Rechnen. Die Grundrechnungen mit ganzen Zahlen, benannten und unbenannten. Die deutschen Masse, Gewichte und Münzen. Teilbarkeit der Zahlen. Gemeine Brüche.

Naturbeschreibung. Im Sommer Beschreibung einiger Blütenpflanzen. Im Winter Gliedertiere unter besonderer Berücksichtigung der Käfer.

Schreiben
Zeichnen } Vereinigt mit V.
Singen

An Sonn- und Feiertagen fakultativer Stenographie-Unterricht nach Zukertort-Fröhligers praktischem Lehrgang der deutschen Stenographie nach Gabelsbergers System (87. Aufl.).

Eingeführte Lehrbücher.

Religion. Kath. Katechismus für das Bistum Paderborn. Biblische Geschichte für kath. Volksschulen von Schuster-Mey.

Deutsch. Sommer, Leitfaden f. d. elementaren Unterricht in d. deutschen Sprachlehre. Sommer, Kleine deutsche Sprachlehre. Bumüller-Schuster, Dentsches Lesebuch für Volksschulen, Oberstufe (Bearb. von Lippert). Bone, Deutsches Lesebuch. Schiller, Ausgewählte Gedichte und Jungfrau von Orleans. Reuter, Litteraturkunde.

Latein. Schultz, Kl. lat. Sprachlehre. Übungsbücher von Schultz-Weisweiler. Im nächsten Schuljahr: Übungsbücher von Schultz-Führer.

Griechisch. Curtius-Hartel, Schulgrammatik. Schenkl, Griech. Elementarbuch. Im nächsten Schuljahr für Untertertia: Schulgrammatik von Kaegi.

Französisch. Plötz-Kares, Kurzer Lehrgang der Franz. Sprache, Elementarbuch, Ausg. B; Sprachlehre, Übungsbuch, Ausg. B.

Geschichte. Welter, Lehrbuch der Weltgeschichte (bearb. v. Hechelmann), Geschichte des Altertums. Pütz, Grundriss der Geographie und Geschichte f. mittl. Klassen höherer Lehranst. Putzger, Historisches Schul-Atlas.

Erdkunde. Seydlitz, Geographie, Ausg. A. (Oehlmann). Ein Atlas.

Rechnen u. Mathematik. Féaux, Rechenbuch u. geometrische Anschauungslehre. Müller, Mathematik, Unterstufe. Müller u. Kutnewsky, Sammlung von Aufgaben aus der Arithmetik, Trigonometrie u. Stereometrie. Mehler, Elementar-Mathematik.

Naturbeschreibung. Plüss, Leitfaden der Naturgeschichte. Krasz u. Landois, Lehrbuch der Zoologie; Lehrbuch der Botanik.

Lehrplan für das Schuljahr 1902—1903.

A. Zahl der Lehrstunden.

	VI.	V.	IV.	III. b.	III. a.	S. a.
Religion	2	2	2	2	2	6
Deutsch	4	4	4	3	3	15
Latein	9	10	9	7	7	42
Griechisch				6	6	12
Französisch			4	3	3	10
Geschichte	2	2	2	2	2	8
Erdkunde	1	1	1	1	1	4
Mathematik			5	4	4	13
Rechnen	4	4				8
Naturbeschreibung	2	2	2	2	2	6
Gesang	1	1				2
Schreiben	2	2				2
Zeichnen	2	2	1			2
	29	30	30	30	30	130

B. Verteilung der Unterrichtsstunden.

	Ord.	VI.	V.	IV.	III. b.	III. a.
A. Breitung....				2 Naturkunde		
H. Duwald..... (A. Kohlhof †)	VI.	9 Latein 2 Religion 4 Rechnen 1 Erdkunde				2 Geschichte
J. Droste.....			4 Rechnen			
Fr. Evers.....			2 Religion 2 Naturkunde			
		1 Gesang				
B. Fels.....	III. b.				7 Latein 6 Griechisch 3 Französ.	
		2 Schreiben				
J. Haas.....						
J. Mayrhofer...	V.	4 Deutsch 2 Geschichte	10 Latein 4 Deutsch	4 Deutsch	3 Deutsch	3 Deutsch
A. Perger.....	III. a.				2 Religion	7 Latein 6 Griechisch
J. Schmid.....			2 Geschichte			1 Erdkunde
B. Schraub....		1 Gesang			4 Mathem.	4 Mathem.
M. Spaus.....	IV.			9 Latein 3 Französ. 5 Mathem.		
				2 Geschichte 1 Erdkunde		
J. Svensson...			2 Zeichnen			

P. Aloysius Kohlhof. †

Am 15. April dieses Jahres verschied in unserm Kolleg nach kurzer Krankheit das jüngste Mitglied des Lehrerkollegiums, P. Aloysius Andreas Kohlhof.

Er var am 22. Juni 1878 zu Assmannshausen geboren als viertes Kind des Lehrers Friedr. Kohlhof und dessen Gattin Maria Rosa geb. Eigler. Nachdem er vom fünften bis zum zwölften Lebensjahre die Elementarschule besucht und in der Zeit privatim Unterricht im Lateinischen und Französischen erhalten hatte, wurde er am 14. April 1890, kurz nach seiner ersten hl. Kommunion, ins bischöfliche Konvikt zu Montabaur aufgenommen, woselbst er von da an das Gymnasium besuchte; er machte hier alle Klassen von Quarta bis Oberprima durch und legte im März 1897 das Abiturienten- Examen ab. Bald darauf, am 4. Mai, reiste er nach Blijenbeek in Holland und trat in das Noviziat der Gesellschaft Jesu ein. Sodann wurde er behufs weiterer Studien nach Exaten geschickt, wo er am 11. Maj 1899 die ersten Ordensgelübde ablegte. Am 13. August desselben Jahres empfing er die Tonsur und die vier niederen Weihen, kam dann im December nach Valkenberg und wurde nach dreijährigem Studium der Philosophie in das st. Andreas-Kolleg (Charlottenlund) versetzt.

Hier versah er nun das Amt eines Zweiten Präfekten bei den Pensionären und des Ordinarius der Sexta. Er besorgte seine Ämter mit grosser Gewissenhaftigkeit und liebevoller Hingabe und zur vollen Zufriedenheit seiner Obern.

P. Kohlhof zeichnete sich von Kindheit an aus durch tief religiöse Gesinnung und hohen Ernst, gepaart mit Ruhe und Milde und grosser Selbstlosigkeit des Charakters. Dass er sich eine echte, solide Tugend erworben, zeigte sich auch besonders in seiner letzten Krankheit, einem Herzleiden,

welches in Verbindung mit heftiger Erkältung den eifrigen jungen Mann anfangs April zu unfreiwilliger Musse im Krankenzimmer verurteilte und ihn bald auch ans Bett fesselte, von dem er sich nicht mehr erheben sollte. Er hatte so grosse Smerzen zu erdulden, dass der Arzt ihn recht bedauerte, doch ertrug er sie mit unerschütterlicher Geduld und Ergebung in Gottes hl. Willen. Mit erstaunlicher Ruhe sah er dem nahenden Tode entgegen, der ihn am 15. April sanft und friedlich in das bessere Jenseits hinüberfürte. Die Erfüllung seines sehnlichsten Wunsches, das Priestertum, ward ihm nicht gewährt.

Das Kolleg verlor in dem Verstorbenen einen tüchtigen und pflichttreuen Mitarbeiter, die Ordensgenossen einen lieben Mitbruder. R. I. P.

Namensverzeichnis der Schüler.

III a.

Czartoryski, Prinz, Olgierd, Sielec, Posen.
Letterhaus, Egon, Berlin.
Remer, Hugo, Heinrichswalde, W.-Preussen.
Schaffgotsch, Graf, Johannes, Warmbrunn, Schlesien.

III b.

Bobolz, Joseph, Berlin.
Brandt, Wilhelm, Stockholm, Schweden.
Kamphaus, Ewald, Bochum, Westfalen.
Lammers, Philipp, Schwerin, Mecklenburg.
Meyer, Hermann, Osnabrück, Hannover.
Meyer, Julius, Vechta, Oldenburg.
Scheffler, Georg, Berlin.
Türke, Johannes, Ohlau, Schlesien.

IV.

v. Euch, Heinrich, Meppen, Hannover.

Holzapfel, Wilhelm, Hörsholm, Dänemark.
Hüdepohl, Leo, Ankum, Hannover.
Klöcker, Bernhard, Schledehausen, Hannover.
Kwilecki, Graf, Dobieslaw, Kwiltsch, Posen.
Schneeweiss, Alfred, Berlin.
Sommer, Klemens, Lübeck.
v. Steinaecker, Freiherr, Friederich, Brandenburg.

V.

Bronk, Roman, Reetz, W.-Preussen.
Buchholz, Anton, Holte, Hannover.
Buchholz, Franz, Holte, Hannover.
Cuypers, Max, Dresden N., Sachsen.
Hegge, Bruno, Eutin, Oldenburg.
Jasper, Joseph, Swinemünde, Pommern.
Kiedrowski, Johannes, Zeisgendorf, W.-Preussen.
Klausmeyer, Bernhard, Bissendorf, Hannover.
Vissing, Konrad, Meppen, Hannover.
Wachholz, Franz, Steinkrug, W.-Preussen.

VI.

Bischoff, August, Bischofstein, O.-Preussen.
v. Breza, Alfons, Wieckowice, Posen.
Klagges, Walther, Fridafors, Schweden.
Klinken, Philipp, Kinna, Schweden.
Munzlinger, Karl, Berlin.
Pesch, Otto, Berlin.
Pesch, Richard, Berlin
Richter, Johannes, Hamburg.
Scheffler, Joseph, Berlin.
Schulte, Wilhelm, Rüssel, Hannover.
Simon, Johannes, Hamburg.
Thiel, Joseph, Berlin.

Vorschule.

Lubecki, Prinz, Bogdus, Baltow, Russland.
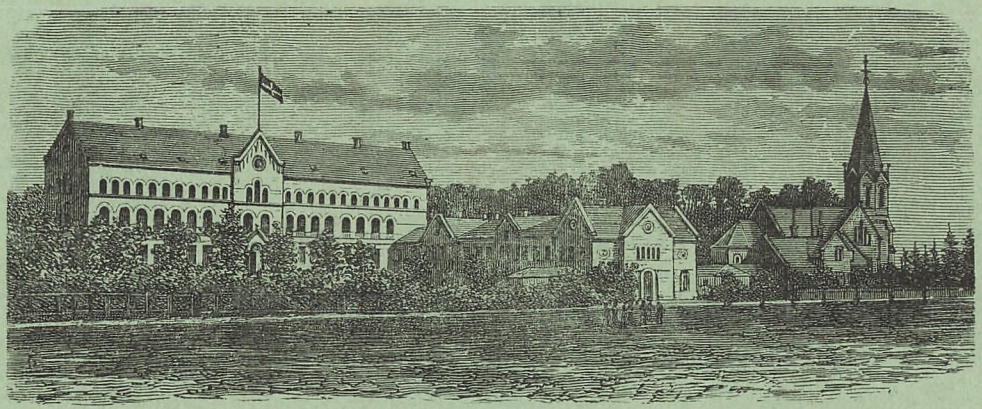
Das neue Schuljahr beginnt Donnerstag d. 27. Aug. morgens 9 Uhr mit einem feierlichen Gottesdienst.